

84
9597

G.=A. de Caillavet, Robert de Flers
y Emmanuel Aréne

EL REY

ARREGLO CATALÁ DE
Salvador Vilaregut

EL REY

1870

EL REY

Comédia en quatre actes

ESCRITA EN FRANCÉS

PER

G.-A. de Caillavet, Robert de Fiers
y Emmanuel Aréne

ARREGLO CATALÁ DE
Salvador Vilaregut

BARTOMEU BAXARÍAS
IMPRESSOR : : P. Mercader, 10
BARCELONA : : : : 1910

PERSONATGES

ACTORS

S. M. JOAN IV, REY DE SILISTRÍA. 38 anys	Sr. Borràs
BLOND, Agent de policia secreta del Rey.	» Galceràn
EMILI BOURDIER. Diputat radical	» Bozzo
EL MARQUÉS DE CHAMARANDE	» Capdevila
SERNI DE CHAMARANDE	» Ortin
RIVELOT Secretari particular d'en Bourdier.. . . .	» Pons
LENORMAND President del concell de Ministres.	» Santolaria
CORMEAU Ministre de Correus	» Daroqui
GABRIER Ministre d'Estat	» Màs
CRUCHET, Elector.	» Boixedes
WILLIAM TURET, autor dramàtic	» Cervera
AUGUST, criat de Teresa Marnix.	» Boixedes
EL MESTRE DE CERIMOBIES	» Sala
EL PRESIDENT DEL SENAT	» Boixedes
EL GENERAL.	» Gil
EL PREFECTE	» Antoner
UN CRIAT	» Cervera
UN PERIODISTA.	» Antoner
MARTA BOURDIER	Sta. Xirgu
TERESSA MARNIX	Sra. Clemente
SUZETTE BOURDIER	Sta. Vallvé
FRANCINA	» Jordi
GENOVEVA	» Santolaria
ANGELA cambrera de Teresa.	» Bofarull

PERSONATGES

ACTORS

LA SENYORA PINGOT	» Jordi
LA MARQUESA DE CHAMARANDE. . . .	Sra. Fàura
LA GENERALA	» Santolaria
LA SENYORA DEL SUB-PREFECTE . . .	» Bofarull

DISTRIBUCIÓ DE LA COMPARERIA

PRIMER ACTE

Grup d'electors.

TERCER ACTE

Un fotògraf

El seu ajudant

10 criats de gran llibrea.

El conceller general Pingot.

6 Senadors

6 Diputats

2 Sub-prefectes

El president del Comitè socialista

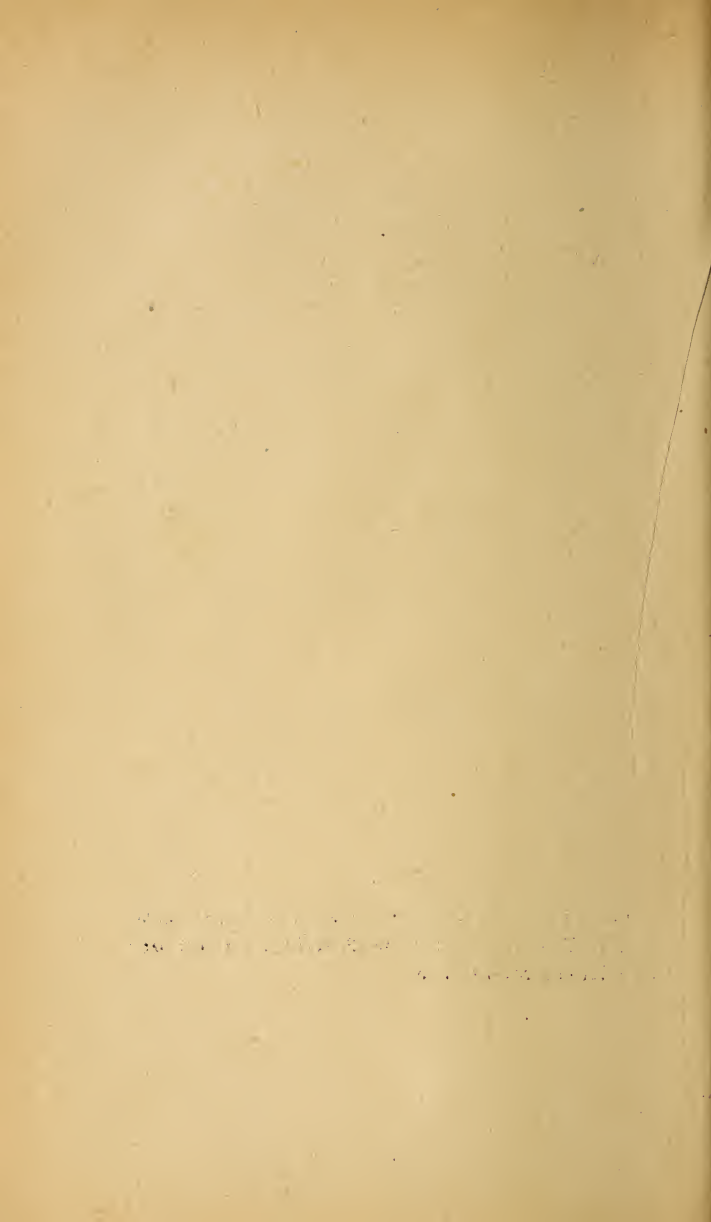
4 oficials d'ordrenansa

2 oficials del Rey

5 o 6 senyores

Aquesta obra và representarse per primera vegada en el Teatre Principal de Barcelona la nit del 20 de Novembre de 1909

PRIMER ACTE

Un gran saló-escriptori, molt luxós, en un castell, als voltans de París. Al fons, tres portes amb vidrieres, que donen el parch. A la dreta, una ampla taula, plena de papers y de diaris. A la esquerra, un piano de cua. A damunt del piano, un gramofón. Dugues portes laterals, a la esquerra. Un altra porta lateral a la dreta, y, en según terme, una xemeneya. Es de dia.

ESCENA I

RIVELOT y BOURDIER. *Aquest, assegut vora la taula, escriu. El primer, fumant un cigarro, dicta, tot passejantse, amunt y avall. Després, un Criat.*

RIVELOT

«...Vaig a acabar, senyors!... Y m'ha d'empenyer, ho podeu ben creure, un interés de primer ordre, pera que jo vingui a denunciar, desde aquesta tribuna, la actitud equivocada del govern... en l'incident de Bukarest» .. (*Pausa. Acostantse a Burdié*). Vagi ab compte... Miri que Bukarest ho ha posat ab K. !...

BOURDIER

Ah!... sí!... té rahól!... dispensil...

RIVELOT

Y fassim l'obsequi d'escriure una miqueta més depressa... (*Dictant*)... «Y la incuria criminal del ministre d'Estat...» (*Entra un Criat*).

CRIAT, *desde la porta*

La senyora'm fà preguntar al senyor, si...

BOURDIER, *alsantse, bruscament*

Dèixinme estar en paul... No'm destorvin!... que no ho veu que estich dictant un discurs al meu secretari?... (*El Criat se'n và*).

RIVELOT

Continúhi. (*Bourdier s'asseu y torna a escriure*)... ..«La incuria criminal del ministre d'Estat...»

BOURDIER

Huml... No ho trova una mica massa fort, aixó de criminal, tractantse de un home, que, al cap d'avall, es amich meu?...

RIVELOT

Posi, si vol... «la incapacitat criminal d'un home, ab quina amistat m'honoro».

BOURDIER

Això esl... Aixís tothom està content!... Molt bé!... (*s'alsa*). El meu discurs farà un efecte grandió al Congrès. Com el trova, vosté?...

RIVELOT

Jo?... (*Somrient modestament*). Y, ara, diguim. Com es que m'ha demanat inspiració pera disparar aquesta filípica contra el ministeri?...

BOURDIER

En primer lloch, perque es la primera vegada que hi ha a Fransa, un ministeri. francament socialista, y jo no soch ministre. Y en según lloch, perque hi ha un altra rahó... (*ab misteri*).

RIVELOT

Ah?...

BOURDIER

Escolti, amich Rivelót... Vosté sap que, are, tothom se ocupa, a París, de la propera visita del rey de Silistría... Hi ha, entremitj d'aquest viatge... un gran assumpto polítich... un tractat de comers, d'un interés primordial per la Fransa... y per medi del que se và negociant, desde fà una pila d'anys, un equilibre d'aliança que assegurarà la pau del mon, en el moment en que la Europa...

RIVELOT

...Vagi ab compte... Ja està segur de que estém ben sols...?

BOURDIER

Té rahó... En fi... que Sa Magestat el Rey, Joan IV, serà a París, d'aquí a tres setmanes... Hi haurà esmorsar diplomàtich al ministeri d'Estat... Ab el ben entés, de que no hi asistirà més que persones ministrables... Y jo vuy que en Gabriér m'hi convidi. Veliaqui.

RIVELOT

Bé prou que'l convidaràn!

BOURDIER

Jo bé m'ho penso... perque, per are, tot me va bé!... Miri, aquest dematí mateix, he rebut una carta que m'ha omplert de satisfacció!...

RIVELOT

De part de qui?...

BOURDIER

Del diccionari Larousse, demanantme la meua biografia, per insertarla en un lloch distingit.

RIVELOT

Si?... «Bourdier»... El deuràn colocar entre «burda» y «burdó».

BOURDIER

Segui. Vuy comensarli a dictar algunes paraules. Vosté, després, la pot redactar. Veyam? Posi: «Bourdier, Victor-August-Emili. Va neixer en 1860...»

RIVELOT, *continúa escrivint*

...Y và morir en?...

BOURDIER

Eh?...

RIVELOT

Rés!... Una distrecció.

BOURDIER, *dictant*

...«Eminent home públich, gran industrial, inmenses fàbriques de conserves... Sortit del poble...»

RIVELOT

...Y decidit a no tornarhi a entrar...

BOURDIER

Vaja!... Una mica de serietat!... «...Alcalde de Gourville, diputat provincial, diputat pel Sena y Eure, esperansa del partit socialista, etc. etc... ...Y, are, passém a la vida privada... Casat dues vegades... l'Emili Bourdier, té, del seu primer matrimoni, una filla, simpàtica y hermosa...»

ESCENA II

(Els mateixos, y SUZETTE BOURDIER. Aquesta, entra de puntetes, tapa, ab ses mans, la cara d'en EMILI BOURDIER, y l'hi fa un petó).

SUZETTE

Cú-Cú!...

BOURDIER

Qui es?... Que hi ha?...

SUZETTE

Soch jo, papà!...

BOURDIER

Que vols, filla meva?...

SUZETTE

Com s'enten, que vuy?... Ja no t'entornés a recordar de mi, eh?... Naturalment!... Com més aném, menús valém, papà!... (*Renyantlo, ab manyagueria*).

BOURDIER

Bé, vaja, digues... que vols?... Digues!...

SUZETTE

Que ja no t'enrecordes, que m'has promés dedicarme una mitja horeta, aquesta tarde, per mi, tota sola?...

BOURDIER

Es veritat!...

SUZETTE

No m'has dit que vingués a les 5?... Donchs, aquí'm tens!...

BOURDIER

Però que no ho veus que estich ab feina?... D'aquí a una estoneta, estaré per tú...

SUZETTE

Oh!..., sempre la mateixa cansó!... Mira que es molt important y molt serio lo que t'haig de dir!... No es rés de política!... No!...

BOURDIER

Si... si... molt bé... d'aquí d'una estona. Torna d'aquí a un quart.

SUZETTE

Oh!... mireu que es prou!... quan se tracta de mí!... Ja se sap!... Flit!... Flit!... Si, si; vols que t'ho digui lo que penso?... que sembla que no tingui pares, jo!... Veteaqui.

BOURDIER

Eh?...

SUZETTE

Flit!... flit?... (L'hi farà una ganyota y s'en và).

ESCENA III

EMILI BOURDIER, RIVELOT. *Després*, MARTABOURDIER, *continua dictant*

...«Una filla simpàtica y hermosa, quin cari-nyo y tendresa respectuosa, son bell oàsis, entre les agitacions del Parlament... Y porta en sa llar, acompanyat de la seva filla y de la seva segona muller, una existencia, tota de calma y d'afecció...» (*entra, Marta*).

MARTA

Moltes gracies, maridet meul... Estàs molt inspirat avuy!...

BOURDIER

Ah!... ets tú?... Dispensem, però, ja ho veus, estich molt ocupat...

MARTA

No hi ha dispensa que valgui!... Se que acabes de treuret del devant a la teva filla... Si't penses que ab mí has de fer lo mateix... (*Xiu-la fort y fa un gesto volent dir t'erras*)

BOURDIER

Vinem aquí, dòna... Ja sabs que ab tu...

MARTA

¿Es decent, el portarte aixís, ab aquesta pobreta filla del teu primer matrimoni... Eh?. Y haig de ser jo, precisament jo, la seva marastra, qui la ha de aconsolar?... Devegades ets genial!... Oh!... oh!... oh!... (*riu estrepitosament*) Ah!... senyor Riverolet, m'hauria de fer l'obsequi d'arribarse a la estació.

BOURDIER

¿Que t'has proposat no deixarme trevallar?..

MARTA

Síl... No vuy que trevallis més. (*l'hi esgarria els papers y llibres de sobre la taula, llençantne alguns en l'aire*).

RIVELOT

Oh!... no més falten algunes ratlles. Si vosté vol... jo mateix...

BOURDIER

No, ja acabem. Bé si, vosté mateix, parli del meu segón matrimoni...

MARTA, *apart*

Ah!... ara soch jo qui entra en escena!... (*xiula y camina afectadament, fent gestos de noi entremaliat*).

BOURDIER

Posi... «Unió hermosa, ab una noia de condició modesta, però de rara distinció, que l'hi torna, en amor, tot lo que ell l'hi dona de felicitat y benestar, etc...» Ja ho veu, eh?... Mica més, mica menos...

RIVELOT

Perfectament.

MARTA

Si que té bona vista!

BOURDIER

Vagi, Rivelót, y desenròtllim aquesta idea, ab tot quidado.

RIVELOT

Senyora!... (*s'alsa, saluda y s'en và*)

ESCENA IV

MARTA, BOURDIER y *després* RIVELÓT

MARTA

Aixís, tu vas a fer imprimir en els llibres, que jo't respasso en amor, lo que tu'm dones en benestar?... No està mal pensat!...

BOURDIER

Seu, y sobre tot, estigues ben quieta, si pots!... No'm maregis!... Quan vaig casarme ab tu, no erets més que una humil aprenenta que trevallava, del dematí al vespre, a casa un modisto del carrer de la Pau.

MARTA

Dispensa! Restablim els fets! A setze anys, ja era bufadora de mànigues, y estava apunt de passar a esser campanera de faldilles.

BOURDIER

Bé, es igual. Y jo, encar que la meva situació no fòs, ni molt menys, la present, era ja «Boudier y Companyía».

MARTA

Y jo, aleshores, era: «Yu-yú... y companyía!...

BOURDIER

Es de tot punt inútil, el recordar certes coses!... Que no t'en fas càrrech que la teva manera de produhirte, en societat, es deplorable?... Ab la meva situació!... Ab les nostres relacions!...

MARTA

Les nostres relacions?... Ja't dich jo, que son ben galdoses!... A l'ultima reunió que varem donar, hi havien unes senyores!... les senyores dels teus confreres polítichs!... Flit!... Quina caravana!...

BOURDIER

Precisament, d'axò's tracta. Està apunt d'haverhi un cambi radical en el camp de les nostres relacions socials!... Té, llegeix!...

MARTA

(llegint una carta que l'hi ha donat en Bourdier)
Eh?... No!...

BOURDIER

Si senyora, si!.. El marquès de Chamarande el nostre vehí, 'm demana si'l puch rébrer, a questa tarde.

MARTA

Ja es estrany, ja!... Y tú, que l'hi has contestat?

BOURDIER

(donantse una gran importancia)

Que tindria un gran gust en rébrell!... Afigurat, ab un home que, fins are, sempre m'havia girat la cara.. Vinch obligat a estarhi amable. El marquès no m'ha perdonat l'haverlo substituït a l'Alcaldía, y derrotat al Congrés. També se qu'està turiós per qué'l seu fill, el comte Serní, 'ns vé a visitar tan sovint.

MARTA

Ah!... parlemne del comte Serni!... Es molt simpàtich!... pobre xicot!...

BOURDIER

Y molt agradable. És un dels balladors de la Luzette. Y fins me sembla que no l'hi desagrada a la noya... Y vetaquí que'l pare per la seva part també vé a fer acte de sumissió.

MARTA

Jo'm pensava que'ls despreciaves als nobles?

BOURDIER

Per xò estich tan content... de vèurels humiliats, fins al punt² de venir a casa meva.

MARTA

Y a tu, que't sembla... Per qué vé, en Chamarande?²..

BOURDIER

En la seva visita, no hi veig mes que un motiu: y es pera invitarme a la cassera del réy.

MARTA

De quin rey?²...

BOURDIER

Però, que no llegeixes els diaris, tú?²... Si fà uns quans dies, que no's parla de res mes!... Del rey que està per arrivar a París, y que ha de venir a passar 24 hores, al castell de Chamarande, a casa del marquès, quin pare va ser, temps endarrera, embaixador a Silistria, en els dies ombrívols de la República monàrquica.

MARTA

Ah!... Es el rey de Silistria?²...

BOURDIER

Sí...

MARTA

No'n volia saber d'altrel... Es espatarrant!...

BOURDIER

Per que?...

MARTA

Jo'l coneix a n'aquest rey!...

BOURDIER

Com?... Tú... el coneixes?...

MARTA

Que si'l coneix?... No va venir a París, fa uns 8 o 9 anys?...

BOURDIER

Justament.

MARTA

Es ell!... Va passar pel carrer de la Pau, entre mitg de banderes, de músiques y de coracers!... Els tres colors, llampegaven per tot arreu. Tothom l'hi tirava flors. Jo, m'estava abocada a la finestra del obrador, tota enrabada per qué no tenia flors!... No més tenia una pera confitada, que era d'alló mes bona!...
(rient)

BOURDIER

Y que?...

MARTA

Jo que sí... Pataplúm!... L'hi vaig tirar la pera confitada!...

BOURDIER

Oh!...

MARTA

Y la desgracia va ser que'l vaig tocar, de plé, aquí, a l'ull dret. Hi va haver un bati-vull!... Se va deturar tota la comitiva. Se va

parlar d'un atentat. El rey ne va sortir ab un ull de vellut, y jo apunt de ser plantada al carrer... En resúm, una pila de fets històrichs!...

BOURDIER

Loque has de fer es no parlarne al marqués ni a ningú!... Si qu'estariem ben posats!...

MARTA, *alsantse*

Oh!... tant se val, per que al marqués, jo no l'haig de veure.

BOURDIEN

No'l veuràs, avuy, però'l pots veure un'altre dia. Y'l dia que hi parlis, sobretot, fesho ab un posat ben digne, parla poch, y no't belluguis tant, jo t'ho prego, no't belluguis!

MARTA

Te prometo que no'm bellugaré! (*entra en Rivelót*)

RIVELOT

Hi ha un elector que'l demana.

BOURDIER

Encare?... Y si'l fes rèbrer pel gramofón?... qui es?...

RIVELOT

No'l conech.

BOURDIER

Com es?...

RIVELOT

Me sembla que no es cap académich.

BOURDIER

Aleshores, ja sé qui es. L'haig de veure. Sobre tot, no't belluguis!... (*se'n va ab en Rivelót*)

ESCENA V

MARTA y SUZETTE, *qu'entra. Després el CRIAT*

SUZETTE

Com?... Que s'en ha anat el papà?...

MARTA

Si, el demanaven. (*ab amabilitat*) Però, estigui tranquil·la, Suzette, ja hi soch, jo, pera ferli una mica de companyia.

SUZETTE

Oh!... vosté sí que es una segona mamà molt simpàtica, ab tot y no semblarhol...

MARTA

Es clar, si som de la mateixa cullita...

SUZETTE

Oh!...

MARTA

Vuy dir, de la mateixa edat... quasi... Si fins hauriem pogut anar plegades al col·legi.

SUZETTE

Jo no hi he anat al col·legi...

MARTA

Jo tampoch.

SUZETTE

Aixís, ja hauria estat més difícil. Però, la qüestió es que som d'alló més bones amiguetes, eh, que sí?... Y això que, al principi, me inspirava una desconfiansal...

MARTA

De veres?...

SUZETTE

Y tan de veres!... Tenia por de que fós massa severa.

MARTA, *corretgintla*

Sigués...

SUZETTE

No, no. se diu fós... Y que'm donés concells!... Y com que, per comptes de donarmen m'en va demanar... perxò estich tant contental...

MARTA, *fentli petóns*

Jo també la estimo, Suzette, y si l'hi puch ser bona per alguna cosa, no més ha de fer que dirrho.

SUZETTE

Gracies, però per are...

MARTA

No sigui tan reservada!... Miri que tot se sab!... (*entra'l criat*).

CRIAT, *anunciant*

El senyor comte Serni de Chamarande.

MARTA

Miri si ho sé tot, que'ls dèixo sols!...

SUZETTE

Vosté es molt bona!... A revèure mamà!...

MARTA

A revèure... bebé!... (*s'en va rient*).

ESCENA VI

SUZETTE, SERNI, *després* RIVELOT, y CRUCHET.

SERNI, *entrant tot esverat*

Ah!... senyoreta!... senyoreta!... Quina ditxa més gran constitueix per mi el trovarla!... Per que, ha de saber, que si, are, jo, no la hagués trovada a casa... hauria sigut esgarriós!... jo l'hi asseguro, hauria sigut esgarriós!...

SUZETTE

Però... Serni, desde'l moment en que jo soch a casa...

SERNI

Si, té rahó, vosté es a casa, es veritat. Y per aixó, tot ló que acabo de dir, ja no existeix... Ja es mort!... quina ditxa l'haverla trovada!...

SUZETTE, *rient*

De veres?... Aixís, vosté cada día m'estima més, veritat Serni?...

SERNI

Que si jo l'esitmo, Suzette?... Però, que no ho veu, que sí jo no l'estimès, fóra'l més desgraciat de tots els homes!... Si no viuria, si faria coses terribles, bogeries espantoses!... Me mataria, viatjaria, llegiria llibres! Ah!..., si jo no l'estimés com l'estimol...

SUZETTE

Peró, desde'l moment en que m'estima...

SERNI

Si, es cert, l'estimol... Y per això, tot lo que l'hi acabo de dir, ja no existeix... ja es mort!...

SUZETTE

Es un tipo molt original, vosté!...

SERNI

No l'hi desagrada pas el méu tipu?...

SUZETTE

Al contrari...

SURNI

De veres?...

SUZETTE

L'hi dich que si.

SERNI

Aleshores, Suzette, es veritat que vosté no hi té cap inconvenient en ser la meva esposa?...

SUZETTE

Es veritat. No més hi ha...

SERNI

Que?...

SUZETTE

Pensishi bé... Miri que jo soch molt rica... sab?... No'l contraria pas el casarse ab un dot tan gros?...

SERNI

No. El meu amor passa per sobre de tots els obstacles!

SUZETTE

Molt bé.

SERNI

Però, vosté, també s'hi ha de pensar... Miri que jo soch d'una gran familia noble. No la molestarà pas, el ser marquesa?...

SUZETTE

No. El meu amor passará per sobre de tots els obstacles!

SERNI

Molt ben dit!... Are, lo que falta, es que'l papà hi vingui bé!... Ah!...

SUZETTE

Que?...

SERNI

M'he descuidat de dirli el motiu de la meva vinguda... Imaginis que'l mèu papà, vindrà, aquí aquesta mateixa tarde.

SUZETTE

El marquès?...

SERNI

Si.

SUZETTE

No!...

SERNI

L'hi dich que sí!...

SUZETTE

Es una ocasió admirable! Vaig a parlar ab el papà.

SERNI

Aixó es. Però que n'hi han, encare, d'obstacles, entre nosaltres!... De primer, les opinions politiqués del seu papà. Ah!... si al menos fos monàrquich!...

SUZETTE

Jo ho fóra desseguida, el papà de monàrquich, si a Fransa hi ha hagués monarquia! El papà es molt bó!...

SERNI

Aixís, jo la deixo, per que pugui parlar ab ell. Pensi que si'm trobava, aquí, sol ab vosté, fóra esgarritós!...

SUZETTE

Però, desde'l moment en que s'en và...

SERNÍ

Si, té rahó. Aleshores, tot lo que he dit, no existeix... ja es mort!... Fins a demà!... (s'en va tot esverat.)

SUZETTE

Fins a demà!... Y que es simpàtich!... (s'en va a la porta de l'esquerra, l'obra, y mira si veu al seu pare). Ja se n'ha anat... Aixó ja es una mica massa fort! (s'asséu a la taula den Bourdier y escriu).

Papà: t'espero en el meu salonet. Si, d'aquí a mitja hora, no has vingut, me trovaràs morta de pena, y a l'hora de dinar, te faré molt mala cara!... (entra en Rivelot, ab un feix de diaris, que deixa al demunt de la taula). Senyor Rivelót, que'm faria el favor de donar, això, al papà, desseguida?...

RIVELOT

Si, senyoreta. Però, are, està molt enfeinat. Parla ab un elector, y com vosté pot veure, jo, ja'm dispo a ferne rebre un'altre. (Posa el gramofón al demunt d'una tauleta).

SUZEITE

Ah!... si, ab el gramofón. Es graciosa aquesta idea del papà!...

RIVELOT

Es una idea nortamericana. Però, nosaltres tenim un aparell, encara més perfeccionat. No solzament escampa els discursos del diputat, sinó que, per medi d'un senzilla claueta, registra les respostes dels electors. (acabant de arreglar el gramofón).

SUZETTE

Es molt graciós!... No's descuídi de la meva carta, senyor Rivelot.

RIVELOT

No tingui pór, senyoreta, are mateix l'hi passaré. (*Suzette s'en va, Rivelot, obra una porta.*) Entréu, ciutadà Cruchet. (*entra en Cruchet, tot vestit de les festes.*) Sehiéul... (*el fà seure al devant del gramofón*). Veniu perque desitjéu ser jutje de pau... eh?... Ja vos podeu tenir per ben ditxós!... Seréu jutje de pau.

CRUCHET

Jo m'ho mereixo, per que he estat sis mesos a la pressó!... Ha arriuat l'hora de venjarme dels que m'hi van fer ficar!...

RIVELOT

Aixís, ja serà una mica més dificill... Però... en fi veurém...

CRUCHET

Me convindria veure al senyor Bourdier.

RIVELOT

Presisament, jo, are, vos deixo sol ab ell. (*senyalant el gramofón*). El senyor Bourdier va a parlar ab vos. Atenció!... (*díspara el gramofón*).

EL GRAMOFÓN

«Ciutadà, la vostra visita es una nova prova de fraternitat democràtica. Estich llegint en la vostra cara, que sou fidel, fidelíssim, tant el vostre diputat, com a les idees que ell encarna. Sé lo que, vos, esperéu de mi. Y jo, faré, tot lo possible, pera concedirvosho. Demà, lo mateix que avuy, me veuréu ferm y decidit, al peu del canó, y sentireu el meu crit de revolta, el crit de la meva consciencia republica-

na y social, elevarse contra tots els abusos de la tirania!... (*Rivelot que s'havia retirat al fons s'acosta, y detura el gramofón.*)

CRUCRET, *entusiasmat*

Gràcies, senyor, moltisimes gràcies! D'això si que s'en diu tot un diputat!... (*alsantse.*) Ja podéu dirli que'l meu vot es per ell!... Are, mes que may!...

RIVELOT, *fentlo sortir*

Per aquí. Si voléu beure?...

GRUCHET

Sempre ve bé!... (*s'en van, tots dos.*)

ESCENA VII

BOURDIER *qu'entra, tot seguint* BLOND.

BOURDIER

Ja s'ha acabat!... Ja era hora!... Uf!... (*s'adona dels diaris, agafa «Le Temps» y avansa cap al prosceni, tot obrinllo. Pausa.*)

BLOND. *obra la porta del fons, entra depressa sense ser vist y ab tot desvergoyiment, s'asseu comodament*). Tinch el gust de saludar!...

BOURDIER, *tombantse, sorprés*

Molt senyor meu!... Però, com s'ho ha fet per entrar fins aquí?..

BLOND

Dient que vosté m'esperava.

BOURDIER

Eh?... qui es vosté?...

BLOND

Mister Blónd, comisari especial.

BOURDIER

Y are?... Donchs, jo, senyor meu, soch...

BLOND

Es inútil, no's molésti. Fóra agent de policia ben ignorant, si, el sol aspecte d'un home, no'm dongués ja, tota mena de referencies, respecte de la persona, a qui tinch l'honor de dirigirme....

BOURDIER

Que?...

BLOND, *ab volubilitat.*

Ab algunes deduccions, n'hi ha prou. Son infalibles. Sherlock Holmes va ser el meu mestre, y no m'equivoco may. Y tant es aixís, que la seva presencia en aquesta habitació'm fa a saber que vosté es un dels familiars de la casa. Aquest anell d'aliança que porta'm prova que vosté es casat, y aquesta taca a la maniga, que la seva senyora no s'en cuida gaire de vosté, lo que vol dir que no l'estima!...

BOURDIER

Senyor meul...

BLOND, *continuant*

Y que es rossa, per que aquest cabell... (*Ni treu un del coll*)... es d'ella. Y vosté, no l'enganya, perque el fisich de vosté, no l'hi permet aquestos luxos... Y la forma d'aquesta levita, que al menos te tres anys, demostra que vosté no té cap diner.

BOURDIER

Això si que...

BLOND

Per acabar... Les genolleres del seus pantalons, me diuhen que vosté treballa molt, as-

sentat. Té la vista apagada, pròpia dels homes envilitats per un treball subaltern, la cara inexpresiva, els dits bruts de tinta. En una paraula: vosté es el secretari del senyor Bourdier.

BOURDIER

Fassi'l favor de callar, home!... Que no ho veu que s'equivoca. El senyor Bourdier, soch jo.

BLOND

Vostè?...

BOURDIER

Soch el senyor Bourdier, en persona.

BLOND

Que vol que l'hi digui, jo, are... Donchs, molt mal fet.

BOURDIER

Que?...

BLOND

Si, home sí; practicament, es possible que vosté sigui el senyor Bourdier, però, teòricament, no ho pot ser de cap de les maneres!... Fugi d'aquí!...

BOURDIER

Acabém! Y vostè?... Se pot saber qui es, vostè?...

BLOND

Ah!... Y pensar que vostè's veu obligat a demanarm'ho! Me fa una llàstima!.. Si vostè tingués la meva finesa de percepció, aquest dò natural que jo tinch!... s'hauria estalviat la pregunta, y s'hauria dit, a vostè mateix: «Aquest home extraordinari, es el comissari de policia especial especial, agregat a la persona de Joan IV, rey de Silistria, y encarregat d'organisar els serveis d'ordre». Com que Sa

Magestat ha de venir a passar 24 hores, a casa del marquès de Chamarande, quina propietat llinda ab aquesta, vinch pera demanarli, que em deixi posar, en observació, a casa de vostè, a un dels meus homes. Aquí té'l document que m'acredita... (*li ensenya*)

BOURDIER

Està molt bé! No hi tinch cap inconvenient. Vaig a posarlo en relació ab el meu secretari, el senyor Jordi Rivelót...

BLOND, *quasi cridant*

Però, senyor Bourdier, consideri que aquesta missió es estrictament confidencial...

BOURDIER

No tingui por de res, en Rivelót es un home reservadíssim, molt ben educat, de familia excelenta, nebot d'un magistat de Tolosa... molt intel·ligent... Ademés, segon premi de la Escola normal. Se pot fiar d'en Rivelót. Es un home de tacte.

BLOND

Està bé, està bé!...

BOURDIER, *trucant*

Vaig a ferli venir. (*Bourdier se'n va*)

BLOND

Senyor Bourdier... (*pausa*)

ESCENA VIII

BLOND y RIVELÓT, *que entra*

RIVELÓT

El senyor Bourdier m'ha donat ordre de que'm posi a la seva disposició. Jo, aquí ahont me veu, soch...

BLOND

(*Interrompentlo, bruscament, y ab aire de gran superioritat*)

Es inútil, es inútil, no's molestil... Ab vèu-rel, ja'n tinch prou pera endevinar que vostè es el secretari del senyor Bourdier.

RIVELOT

Efectivament... si... (*tot extranyat*)

BLOND

(*donant voltes, al entorn d'en Riveló, y examinantlo ab tot quidado*)

El sol aspecte de vostè, ja m'ensenya, entre altres coses, que vostè va obtenir el segón premi a la Escola normal, que vostè té un oncle que es magistrat a Tolosa, y sobretot, que, vostè's diu Jordi.

RIVELOT

Ahl... que diu are?... Això es extraordinari! (*ab gran sorpresa*)

BLOND, *ab falsa modestia*

Es un dó que tinch!... (*apart*) Aquesta vegada si que no m'he equivocatl... (*alt*) Aquí té'l document que m'acredita... (*donantli*)

RIVELOT, *donant'hi un cop d'ull*

Perfectament. Pot enviarme el seu agent, quant vulgui... y aquí'm té, en tot y per tot, a la seva disposició.

BLOND

Moltissimes gracies!... Vaig a entrar, desseguida, en campanya. Comensaré per posarme, desde ara en contacte ab el personal de vostés, ab el fi d'estudiarlo.

RIVELOT

Com vostè conegui... Però, que no vol guardar l'incógnit?...

BLOND

No tingui por. Conech el meu ofici.

RIVELOT

Vostè mateix... Donchs, aixís, a reveure!

BLOND

No senyor... Adéu!... (*ab solemnitat*)

RIVELOT

Com?... Vol dir que durant la estada del rey, a Fransa, no tindréu ocasió de tornarnos a veure?...

BLOND

No senyor... Ara, vosté, 'm veu per última vegada, al menys ab aquest aspecte. El caràcter de la meva missió, m'obliga a transformar-me continuament, segons els medis ambients en els que haig de seguir al rey. Potser me trovarà, però jo l'hi asseguro que no'm coneixerà!

RIVELOT

Vol dir?... (*escéptich*)

BLOND

L'hi dich que no. Que s'hi juga?...

RIVELOT

Home!...

BLOND

Aquesta capsa de cigarros?...

RIVELOT

Si. No hi tinch cap inconvenient. (*apart*).
Com que no es meval...

BLOND

Y... com ho sabré, jo, que vosté m'ha conegut?...

RIVELOT

Veurà... miri.. Aixís que'l conegui, faré aquest gesto. (*agita la mà*).

BLOND

Entesos. Queda empenyorada la capsa de cigarros!... Veyàm qui se'ls fumarà!... Tinch el gust de saludarlo!...

RIVELOT

Molt senyor meu!... (*Blond s'en va pels fons*).
Quin tipu!... (*entra Marta*).

MARTA, *entrant*

Que ja han portat «La Il·lustració» senyor Rivelot?...

RIVELOT

Aquí la té, senyora. (*La hi dona. Ella avança cap al prosceni, s'asseu tot jullejant el diari. Pausa. Torna a entrar Blond pel fons. Rivelot s'haurà retirat, sortint per una porta lateral*).

ESCENA IX

MARTA y BLOND

BLOND, *entrant*

Me descuidava el bastó, el sombrero y'ls guants... (*adonantse de Marta*). Ah!... senyora!... Mil perdons!... (*Marta se gira*). Oh!... (*coneixentla*).

MARTA, *ceneixentlo, també, ab alegria y extranyor*

No pot ser.

BLOND

Yu-Yu!...

MARTA

En Ballaruga!...

BLOND

Tú... aquí?..

MARTA

Si que es casualitat!... Després de déu anys que no'ns haviem vist, tél... Quina sorpresa!... Però, que hi fàs, tú, aquí?...

BLOND

Una visita. Y tú?...

MARTA

Jo, la rebo. Soch a casa meva.

BLOND

Com s'entén, a casa teva?...

MARTA

Molt sezillament: soch la senyora del senyor Bourdier.

BLOND

Tú?... Vosté?... Senyora?... Oh!... (*aclarat*).

MARTA

Si senyor!... Vaig casarme ab en Bourdier, ab tota pompa, a la Magdala, el día 25 de Maig de 1903, y aquí'm tens, portant una vida espléndida y regalada!... Cor que vols, cor que desitjes!... (*donantse importancia*).

BLOND

Oh!... la Yu-yúl... qui ho havia de dir!...

MARTA

Y tú?... que has fet, desde'l día en que't vaig deixar, sent pianista, a les vores del Marne, en el cabaret de l'avía Cotorra, que s'en deya... s'en deya... (*fent memoria*). Ah!... «La tertulia dels Rajahs!...»

BLOND

¿Qué he fet?... Ah!... tant com tú!... Jo no

m'he casat... però. avuy, soch agent, en cap de la policia particular de Sa Magestat Joan VI, rey de Silistria, que està apunt d'arribar a Fransa!...

MARTA

Tú?... Vés qui ho havia de dir!... Però, apa, conta, descapdella la troca!... Desfés el teu equipatge!...

BLOND

Ab molt gust!... Tú ja sabs que jo era un xicot, dotat d'una bona mesura de bon sentit, y de la més rara perspicacial!... Però, vetaquí que, cap a l'estiu de 1901, la «Tertulia dels Rajahs,» và ser tancada y barrada per manament del Jutje!... Jo, naturalment, vaig tocar el dos!... Arribo a París, y visch un quant temps del meu ofici, d'emblanquinador de teclès de piano.

MARTA

Qué?...

BLOND

Més que un ofici, es una professió, una veritable carrera, ab el sol defecte de ser una mica lenta y molt difícil de que't procuri altes relacions socials. Aleshores, la literatura và tentarme. Jo que si, que m'en entro, com a col-laborador, al «Monitor dels ous y de les mantegues»... Cada dilluns, un article, que firmo ab el pseudonim: «Un vell monàrquich»... y cada dijous, un altre article, que firmo ab el pseudónim: «Un vell republicà». Però, vetaquí que a l'endemà d'una nit de disbauxa, m'equivoco de conviccions, alguns llegidors maniàtichs s'en adonen, y... salto, més ben dit, volo, per la finestra de la redacció!... Aleshores, desenganyat de la política, 'm consagro el únich aspecte serio del perio-

disme, el únich en que encare's pot ésser sincer, eloquent, imparcial y poeta! Entro en una gran agencia d'anuncis!... Y aixís me vaig posar en relacions ab la cort de Silistria...

MARTA

Jo no sé com no t'ennuegues!...

BLOND

Resumint. Aixís se explica que una gran perfumería del carrer de la Pau, me comisionés pera anar a oferir 25,000 franchs a Sa Magestat Beatriu, reina mare de Silistria, si consentía en no rentarse les dents més que ab la pasta de les Mousmés, privilegi exclusiu de la casa!... També t'haig de dir que Sa Magestat và refusar!...

MARTA

Ja ho havíes de preveure!...

BLOND

La questió es que jo ja havia entrat, y ab molt bon peu, a la cort. Desseguida, vaig ferme simpàtich a tothom. En poch temps, vaig ser mestre de ball, inspector de consums, subdirector dels muséus, y per fí, agent, en cap, de la policia secreta de Sa Magestat Joan IV. Y aquí tens com, el sigle 20, quan no se sab absolutament de rés, un pot arribar a serho tot! .. Eh?... que m'en dius de tot això?...

MARTA

Que estich tota enlluhernada!...

BLOND

Hi ha de quel.. Y are, t toca a tú, l descapdellar la troca!...

MARTA

Psé!... El meu casament, se và fer per ell tot sol. L'Emili Bourdier, m và conèixer, l'hi

vaig agradar, me và oferir la seva mà d'espós, y com que jo no havia trovat, ni havia de trovar mai, el galan ideal... el marit dels meus somnis daurats... vaig dir que si, y vaig casar-me ab en Bourdier!...

BLOND

Y no ets ditxosa en aquesta gàvia d'or?...

MARTA

Si .. Tinch palaus, castells, automóvils, joyes, vestits, 700,000 franchs de renda... Si això es la ditxa, soch ditxosa!...

BLOND

Lo que ets es la petita Yu-yú de sempre, la de la «Tertulia dels Rajahs!...»

MARTA

Si... T'en recordes, quan hi veniem a dinar, els diumenges, totes les noyes del obrador?... Quina colla!... Y quina alegrí!...

BLOND

Y després de dinar, ens embarcavem...

MARTA

Riu avall...

BLOND

Quina delícia!...

MARTA

En cada barca, hi havien quatre joves, que remaven... y una noya, ajeguda de cara al cel.

BLOND

Imatge de la vida!: Quatre homes que s'escarrasen, per una dòna...

MARTA

...ajeguda...

BLOND

...de cara al cel...

MARTA

Y cantavem, enjoguesades, y renyiem, y tornavem a fer les paus, y'ns gronxavem, dol-sament, aigua avall, envermellides pel sol ponent, rublertes de felicitat; y contemplavem les cases de les riberes, reflectantse, al inrevés, a dins de l'aigüal... Y això, 'ns capgirava les idees!... Ah!... el meu amor!...

BLOND

Qui?... qui era'l teu amor?...

MARTA

Tots ho erau!... Les noyes, els joves, tots!.. Y la nit, arribava serena, magestuosal... L fantasia desplegava ses ales, y enardia les converses!... Fins els més tontos se tornaven poétichs!... Y les parelles anaven esdevenint silencioses!... Ja no'ns déiem résl... Y, contemplant el cel estrellat, creiem de bona fé qu'estavem enamorades per sempre!... Però, l' hora de marxar arribava... Els trens s'omplien, y'ns entornavem a París, rendits, ensonyats, tot pensant ab el dilluns implacable!... Ah!... els bells diumenges!...

BLOND

Y dels teus éxits, al ball dels «Llagostins fidels»?... T'en recordes, també?... No hi havia pas ningú com tú pera detallar les cançons en boga. Y jo t'acompanyava d'alló més bé, encare que m'estigui mal el dirho!...

MARTA

Ja ho crech que sí!... Calla!... Com deya aquella... la de... sabs?... Aquella... el meu triomf!... (*fent memoria y taral-lejant*).

BLOND

Ah!... si... sil... Esperat!... esperat!... (*taral-leja també*). Oh!... ja la trovaré, ja!... (*Và al piano. S'aséu, y tot cantant, trova la tonada y la toca. Ella canta, també, portant el compàs ab la mà*).

MARTA

Aixó es!... Això!... Aquesta, la mateixa! Com ho podria fer pera no oblidarla?... Esperat!... Ja ho tinch!... (*Dona corda al gramofón*). La fixaré al gramofón. (*Engegantlo*). Apa, noy!... Espavilat!... (*El gramofón funciona, fent un rum-rum molt perceptible, mentres ella canta, després d'haver precedit un curt preludi que en Blon haurà tocat al piano*).

A Joinvill la vaig trovar,

vora del riu,

de cara al cel,

el cor en vagal...

Y quan jo la hi vaig parlar,

fent l'ull viu,

sens cap recel,

tota manyagal...

Tot seguit me contestà.

«Si, noy!.. si, que'm vuy casar!...»

(*Poch a poch Marta s'ha posat a ballar, com més vá, ab més delit y desinvoltura. Blond bota en el tamboret de piano, cantant y tocant furiosament, acabant per ballar. tots dos, com dos esbojerrats, en el precís moment en que un criat, entra pels fons, seguit del Marqués de Chamarrande, que's queda com qui veu visions. Marta, al adonarse del marqués, queda un moment esferehida en actitud de ballar. Blond, que no s'ha adonat de rés, al veure que Marta para de ballar, l'hi diu, tot engrescat*).

BLOND

Apal... Vinga la segona copla!... La segona!..

Vinga!... Bebé!... (*Tot de cop s'adona del Marqués y de Marta. que fá un xiscle y fuig precipitament*).

ESCENA X

BLOND, y el MARQUÉS

MARQUÉS, *apart*

Oh!... oh!... quina gent!...

BLOND

Molt senyor meu!..

MARQUÉS

Senyor!... (*al criat*). Digui al senyor Bourdier que'l marqués de Chamarande l'està!... esperant. (*el criat s'en vá*),

BLOND, *disposantse a sortir*

El marqués de Chamarande?... (*se l'hi acostata*). Permetim que per la meva satisfacció personal!... (*El mira, l'observa y dona voltes al entorn del Marqués*).

MARQUÉS

Qué?... Perque'm mira aixís?...

BLOND

Senyor Marqués!... Vosté parla l'italià, perfectament.

MARQUÉS

Eh?...

BLOND

Vosté's beu el café sense sucre!...

MARQUÉS

Com?...

BLOND

Vosté té una catifa vermella als peus del llit.

MARQUÉS

Que diu, are?...

BLOND

Vosté, a la edat de 5 anys, ja guiava un tilbury ab dugues aques. A 7 anys, và caure daltabaix del balcó!... y després...

MARQUÉS

Que s'empatolla, vosté, are?...

BLOND

Es, senzillament, per la meva satisfacció personal... Senyor marqués!... Recordis de les dugues aques!... Sobre tot les dugues aques!... (*S'en vá. saltant y taral-lejant*). Als!... als!...

MARQUÉS, *quedantse sol y mirant a tot arreu*

Ah!... no hi ha més, aquest senyor déu ser boigl... Oh!... oh!... oh!... quina gent!... (*Escandalitzat*).

ESCENA XI

El MARQUÉS y BOURDIER

BOURDIER, *entrant, tot atrafegat*

Dispensim, senyor marqués, per haverlo fet esperar tant!...

MARQUÉS

...Al contrari... Soch jo qui ha de demanarli mil perdons, per haverme atrevit a molestarlo!... La meva visita...

BOURDIER

...m'ompla de satisfacció, senyor Marqués.

MARQUÉS

Voldria demanarli un petit favor.

BOURDIER

Això m'ompla de alegria, perque'm demostra que vosté està disposat a passar, per sobre de les nostres rancunies, una esponja cordial y que de les desavinenses passades, ja no'n queda rés!

MARQUÉS

Hum!... Y això que públicament, en reunions polítiques, ens hem obsequiat ab uns quants epítets, que...

BOURDIER, *amigablement*

...No se sortien pas del tó de la polèmica correnta. Psé!... Jo l'hi vaig dir: «desferra indecorosa dels temps de Mari-Castanya!...», «conservador momificat!...», «ignorant enciclopédich!...»

MARQUÉS, *somrient*

Y en revenja, jo'l vaig qualificar de «botigueret sense conciençial!...», de «ambiciós de baixa estofal» y de «pillastre de set soles!...»

BOURDIER

Es que vosté'm và tractar, fins de lladre! .

MARQUÉS

Es que vosté'm và tractar, fins de curt de... geni!...

BOURDIER

Fassim l'obsequi d'assentarse. Y la senyora Marquesa.., Com està, segueix bé?... Això es bó!... Ja'm farà'l favor de posarme respectuosament els seus peus!...

MARQUÉS

Ho agrahirà molt!... No l'hi pregunto per

la seva senyora, perquè la he vista al entrar...
Y m'ha semblat que disfrutava de molt bona salut!... y, sobre tot, d'una gran agilitat!...

BOURDIER

Si, si, gràcies a Deu, està molt bé!.. Una copeta de Madera?... (*la hi serveix*).

MARQUÉS

Moltíssimes gràcies!... (*Beu, paladejant fort. Pausa. S'aixuga els llavis. correctament, ab el mocador, cuidadosament plegat*).

BOURDIER

Aixís... ab tota franquesa... vostè, no'm guarda rencor per haverlo suplantat a la Alcaldía?...

MARQUES

No, no!... L'Ajuntament estava decidit a crear noves escoles, a endeutarse... Vostè, se'n va encarregar!... No no!... Si encare'm va fer un favor!...

BOURDIER

Jo no vaig fer més que obehir a la voluntat del poble. La opinió dels meus electors, es per mí, cosa sagrada! En cambi vostè's veu que la desprecia!

MARQUES

S'equivoca! Y vaig a provarli el respecte que a mí també m'inspira el sufragi universal...

BOURDIER

A vostè?...

MARQUES

A mí!... Es una senzilla anècdota que fa referència a l'estiu passat, y a 3 o 4 dies avans de les eleccions de diputats a Corts...

BOURDIER

... en les que vaig esser reelegit... (*ab petulancia*)

MARQUES

... ab dos vots de majoría... Es això?... (*ab ironía*)

BOURDIER

Exactament.

MARQUES

Donchs... després de dinar, com que feya molt bona nit, vaig sortir de casa, per anar a donar uua volta. Seguía el camí de Valvius y, cap allà a les deu, sentintme una mica cansat, vaig assentarme a sota d'un roure. M'estava contemplant el paíssatge, misteriosament il·luminat per un hermós clar de lluna... quan, veliaquí que, tot de sopte, veig sortir del bosch a dos homes... d'aspecte molt sospitós. Jo no vaig dir res, ni'm vaig moure, però, instintivament, vaig empunyar el revolver. Varen passar, tot enrahonant, y sentí que deyen: Tú, Carlots, quin dia't ve bé pera desembrassar el castell de Chamarande?...«—» Diumenge, si't sembla?... «—» Ah!... no, diumenge es impossible!...«—» Y per què es impossible?... —» Per què'l diumenge hem d'anar a votar...

...Jo, al sentir aixó, vaig ficarme'l revolver a la butxaca, desistint de demanar socors els guarda-boscós, porque'm và semblar que no tenia dret a falsejar, suprimint aquells dos electors, la expressió sincera del sufragi universal. Y vaig estar molt content d'haverho fet aixís, senyor Bourdier, ja que, d'aquesta manera, vosté, và sortir diputat, per dos vots de majoría: els d'aquells dos senyors que volien desembrassar el meu castelll...

BOURDIER

Senyor Marqués!... (*indignat*).

MARQUES

No s'enfadi, perque jo també'l vaig votar.

BOURDIER

Vosté?... Això ho diu de bromal...

MARQUES

L'hi prometo. Vaig votar per vosté. Això'l sorprèn?... No veu que, seguint la República en mans d'homes com vosté, n'hi ha per ben poch temps de república?... Lo dit, com que vosté es el meu diputat, vinch a demanarli un petit favor.

BOURDIER

Vosté dirà.

MARQUES

Vosté ja sab que'l rey de Silistria, m'farà'l gran honor de venir a cassar a Chamarande, d'aquí a un mes!...

BOURDIER, *apart*

Aré'm deurà convidar.

MARQUES

Les meves cries de faisans han sigut molt escasses, aquest any. Si vosté m'en pogués cedir alguns?...

BOURDIER

Ab molt gust. Quants ne vol?...

MARQUES

Tres mil... pel cap baix. Pagant, s'entén.

BOURDIER

D'això, ni s'en parla!...

MARQUÉS

Moltíssimes gracies!...

BOURDIER

Els hi puch posar a 10 franchs, cada un...

MARQUÉS, *alarmat*

A 10 franchs!?... Està bé. L'hi enviaré un *chèque*.

BOURDIER

Quedo molt satisfet d'haverlo pogut servir!

MARQUÉS

Encare'n pot quedar mes de satisfet.

BOURDIER

Com?...

MARQUÉS

Fent un bon aculliment, a una persona que vindrà, aquesta tarda, a veurel, de part meva: la senyoreta Teresa Marnix.

BOURDIER

La comedianta?... (*tot reviscolat*)

MARQUÉS

La mateixa. Si. La inquilina del seu hòtel del carrer de Fortuny. Vindrà, pera parlarli d'algunes millores que hi vol fer. Es una dòna gentilíssima y altament simpàtica. Jo m'hi interesso molt per ella!...

BOURDIER

El felicito!...

MARQUÉS

Que hi vol fer... si aquest... (*pel cor*) es tan entremaliat!...

BOURDIER

Faré tot lo que pugui per complaurela.

MARQUES

Gracies!... Y, are, ab el seu permís... (*s'alsa*)

BOURDIER

Un moment. Ja que vostè s'ha franquejat ab mí, jo'm vuy franquejar més ab vosté.

MARQUES

Eh?... (*alarmat*)

BOURDIER

Tranquilisis. Jo... tinch una filla.

MARQUÉS

Molt hermosa, per cert.

BOURDIER

Veritat que si?... Una criatura adorable, franca, espavilada!... Vosté, senyor Marqués, vosté, té un fill:.. Crech que la meua filla y'l seu fill se coneixen y... s'agradan!... Ab això!...

BOURDIER

No passem d'aquí, senyor Bourdier, jo l'hi prego!...

MARQUES

Però, perque?...

MARQUÉS

Per que'ls casaments, entre castes tant oposades, sempre han donat molt mal resultat!...

BOURDIER

Senyor Marqués!... Ha de pensar que'ls temps han cambiat. Si'ls nostres fills se casaven, no hi hauria pas cap desigualtat, perque, si vosté té molts avis, besavis y rebesavis il·lustres, jo també tinch molts, però molts més diners que vosté. El valor dels avis, sempre es el mateix. No puja, ni baixa. En cambi, el valor del diner es inmens, cada dia més. Avuy, en día, ab el diner, se té tot lo que's vol!...

MARQUÉS

M'en alegro moltíssim, senyor Bourdier;

però, ab tot y això, l'hi estimaré, en gran manera, que no m'en torni a parlar may més d'aquest projecte irrealisable.

BOURDIER

Miri que...

MARQUÉS, *marcant molt la frase*

Y... rrea... li... sa... ble. Ho sento molt, però se va fent tart y l'hauré de deixar. Fàssim l'obsequi de posarme els peus de la senyora Bourdier, y de la seva gentilíssima filla!... Y vosté, senyor Bourdier, a reveure!...

BOURDIER

A reveure, senyor Marqués. (*el Marqués s'en va*).

ESCENA XII

BOURDIER, *sol. Després RIVELOT*

BOURDIER, *molt enrabiât*

Oh!... oh!... oh!... que s'ha pensat aquest marquès?... Ahont và aquest noble tronat?... que s'ha cregut aquesta antigalla!... Despreciar la meva filla!... Y ab quina amabilitat desdenyosa tan insolenta!... Jo no sé lo que m'ha deturat!... No ho sé!... Lo que si sé es que, desde are, seré, ab tota aquesta gent, groller, insolent y desvergonyit!... Jo l'hi prometo que ja'ns trovarém, senyor Marqués!... Jo no se ahont, però jo l'hi juro que'ns tornarém a veure!

RIVELOT, *entrant ab una tarjeta a ja ma*

Que la vol rebre, a n'aquesta senyora, que acaba d'arrivar de París, en automóvil?

BOURDIER, *prenent la targeta y llegint*

...Teresa Marnix?... Ah!... la comediantal...
 Nol... De cap manera! Díguili que no hi sochl..
 Ho sent?... Díguili que no soch a casa, de la
 manera més insolenta que puguil!...

RIVELOT

Està molt bé.

BOURDIER

La... recomenada del marqués!... Ah!... no!..
 Es inútil!... (*donantse un cop al front, després
 d'una petita pausa, y cridant*). Ah!... Rivelot!...

RIVELOT

Senyor...

BOURDIER

Fàssila entrar. Esperis, com es?...

RIVELOT

Té un gran aspecte... molt elegant.

BOURDIER

¿Que la coneix, vosté?

RIVELOT

Com tothom... Es una de les primeres ac-
 trius de París, y de les més en boga, avuy com
 avuy!... Molt distingida, potser una mica
 massa!... Però, molt intelligent y una gran
 artista!

BOURDIER

Qu'entri. (*ràpidament, fregantse les mans.
 Rivelot s'en vá*).

ESCENA XIII

BOURDIER, TERESA y WILLIAM TURET
(*Entra Teresa, seguida William*)

BOURDIER, *ab amabilitat extremada*
Senyora...

TERESA, *saludant*
Senyor Bourdier...

BOURDIER, *adonantse d'en William*
Dispensi... que va, ab vosté, aquest jove?...

WILLIAM, *ab molta amabilitat*
Si senyor... Tinch la fortuna de contarme,
entre'ls amichs de la senyora Marnix, desde
l'hi vern passat.

TERESA, *vivament, presentantlo*
El senyor William Turet, autor dramàtich.
Ha escrit un drama per mi.

WILLIAM, *ab emoció*
Si senyor! Un drama per ella!...

BOURDIER
Caràm!... Tant jove y ja fà drames?... El
felicito!... Y que fà molt temps que escriu?...

WILLIAM
Si senyor. Desde l'hivern passat.

BOURIER, *Invitantlos a seure*
Senyora... La seva visita no fà gaire que
m'ha sigut anunciada.

TERESA
Efectivament... si...

BOURDIER

Pel marqués de Chamarande, intim amich meu!...

WILLIAM, *ab exclat*

Home excelent!...

BOURDIER

Que'l coneix, vosté?...

WILLIAM

Si, senyor. Desde l'hivern passat.

TERESA

Aixís, donchs, vosté ja sap l'objecte de la meva visita?

BOURDIER

Crech que's tracta del hôtel en que vosté viu?... Eh?...

TERESA

Hôtel que es propietat de vosté. (*pausa*). Fins are, jo no havia tractat més que ab el seu procurador. Es un home altament desagradable.

BOURDIER

Precisament; per això, n'estich tant content.

TERESA

Ho trovo molt natural. Perxò es que m'he aventurat a perseguirlo fins aqui, corrent el perill de sem blarli importuna.

BOURDIER

No!... Això may!... Crech que vosté tracta de fer obres en el meu hôtel... Obres, en sentit de posarlo més en condicions... de...

TERESA

Això es... vuy fer obres, en sentit de posarlo més en condicions... de...

BOURDIER

De... (*bruscament a William*). Escolti, jove, ja que vosté escriu comedies, que no l'hi interesaría'l visitar la meva galería de quadros?...

TERESA

Are, precisament, ell, l'hi anava a demanar. (*ràpidament*).

WILLIAM, *ab extranyesa*

Si, si...

BOURDIER

Ja ho veurà, ja!... Hi han teles magnífiques.. caríssimes!... Ab uns marchs preciosos!... Es realment molt interesant!...

WILLIAM

Molt interesant?...

TERESA

Oh!... si... Vagi a visitarla, Riri, creguim.

WILLIAM

Ja hi vaig, ja... (*s'en vá*).

BOURDIER

Riri?...

TERESA

Si, un petit nom d'amistat.

BOURDIER, *assentantse, molt a la vora d'ella*

Ha de saber, molt senyora meva, que jo acostumo ha anar sempre per la dressera, y per lo tant, l'hi dich, ab tota franquesa, que estich contentíssim d'haver fet coneixensa ab vosté.

TERESA

Jo també... Tant com contentíssima... potser no. Are, contenta... això si. De totes maneres, vosté no era pas un desconegut per mi, senyor

Bourdier! He llegit algun dels seus discursos, y... m'han interesat, l'hi confessol

BOURDIER, *apart*

Ja's veu, ja, que es una dòna de gran talent.

TERESA

Per més que les idees de vosté, siguin tant oposades a les meves!...

BOURDIER

Ah!... si?...

TERESA

Que hi vol fer... Nosaltres som totes conservadores!...

BOURDIER

No m'extranya. Lo que hi ha es que vosté, ademés de conservadora, m'và resultant altament simpàtica!... (*entussiamat*).

TERESA

Gracies. Les millores de que l'hi vuy parlar se redueixen!...

BOURDIER

Es inútil... senyora meva... Totes les obres que vulgui y totes les millores que proposi, se faràn, l'hôtel, a medida del seu gust... tant més quan...

TERESA

Quan... que?...

BOURDIER

Quan, jo, per la meva part, també la hi haig de dir... o millor... la hi haig de proposar... o, més ben dit, sometre, a la consideració de vosté... (*acostantse més a n'ella*).

TERESA

Parli. L'escolto.

BOURDIER

Ves si es estrany! Es molt menys senzill de lo que jo'm pensava... però molt menys... Y sab perque'm deturo?... Perque vosté m'intimida!...

TERESA, *somrient*

No s'en dongui vergonya d'això, senyor Bourdier. Si no pot ser més natural lo que l'hi està passant. Vostés, els grans socialistes, ho han arribat a tenir tot: els honors, el poder, la influencia!... No més hi ha, que'ls hi falta una cosa: saber parlar ab les dònes. Vostés no 'n saben, per la rahó elemental de que no les coneixen a les dònes.

BOURDIER

Que no?... Ja veurà... Jo... es que... (*intimidat, de sopte, després furiós*) Bé, vaja, té rahó! No puch.

TERESA

Ho veu?... Y després, vosté potser també s'equivoca. Vosté ha prés per encoratjament, lo que no es més que una confidencia. Y si m'he confiat, ab vostè, senyal de que ja'l considero com un amich.

BOURDIER

Y bé?..,

TERESA

Un amich... Per qué estich segura de que entre una dona com jo, y un home com vostè, may hi podrà haber, altra cosa, que amistat.

BOURDIER

Això es lo que a mi'm sap greu!... Ah!... si vostè hagués sigut d'un altra manera, creguim que no m'hauria intimidat!

TERESA

Ahl... no?...

BOURDIER

No senyora... Per que l'hi hauria dit: «Belle-sa incomparable!... ségui y escoltim». (*se gira d'esquena a Teresa. y parla a una cadira*) »La trobo, altament simpàtica, y el tracte ab una dona d'intel·ligencia privilegiada, m'es necessari com el pa que menjol... Això completarà la meva posició, farà enveja els vehins y'm permetrà pendre la paraula, sobre'l presupost de Belles-Arts!... Y per la meva part, belle-sa incomparable, jo l'hi puch oferir una posició magnífica. Cent mil franchs de renda, el meu hòtel del carrer de Fortuny»... (*girantse un moment de cara a Teresa*) ... Precisament l'hòtel en que vostè viu... (*tórnant de cara a la cadira*) ... Un chalet a Trouville, tres fileres de perles y un estanch per la seva mamà. Que m'en diu?... Me sembla que val la pena de pensarshi, avans de contestar!...» Y la belle-sa incomparable, no s'hi hauria pensat gens, y m'hauria contestat: »Demà, a dos quarts de una, l'espero a esmorzar, a casa meval!»

TERESA

Gracies!... (*vivament, alsantse*)

BOURDIER

Que?...

TERESA

Gracies, per no haverme parlat d'aquesta manera... M'hauria sentit horriblement molestada!... Vostè m'ha comprés... Ha endevinat que jo era una sentimental. Gracies, per no haberme proposat, ni'l seu hòtel del carrer de Fortuny, ni un chalet a Trouville, ni les tres fileres de perles, ni l'estanch per la mamà, ni... cent cinquanta mil franchs de renda.

BOURDIER

No... cent mil... He dit cent mil...

TERESA

Gracies per tot aixó... perquè no hauria pogut perdonarli mai... Quedo, fonament agraïda, y... l'hi repeteixo: gràcies!... No oblidaré mai aquesta prova de delicadesa!...

BOURDIER

Aleshores... vosté'm permeterà tornarla a veure?...

TERESA

Es clar... (*ab indiferencia estudiada y aparenta*) Miri... vingui a esmorzar a casa, qualsevol dia...

BOURDIER

Demà, al dematí?... (*vivament*)

TERESA

No... demà passat.

BOURDIER

A dos quarts d'una?...

TERESA

No... a la una.

BOURDIER

Acepto... y l'hi agraeixo la atenció!...

TERESA

Se va fent tart, y tinch el temps just per tornar a Paris. Aquesta nit tinch funció. A reveure, donchs, senyor Bourdier!...

BOURDIER

A reveure, senyora!... (*gran reverencia. Ella va per sortir*)

TERESA, *desde'l fons*

Ay!... Deu meul Vol dir que no'ns descuidem res?...

BOURDIER

Que?...

TERESA

El senyor Turé!

BOURDIER, *rient*

Ah!... té rahó. Si que'ns en haviem descuidat!...

TERESA

Y tant descuidat!... (*rient*)

BOURDIER

(*anant a la porta lateral per la que en William Turé haurá sortit*).

Ri-ri! (*crident*)

TERESA, *emocionada*

Gracies!...

WILLIAM, *entrant*

Aquí'm tenen.

TERESA

Miri que ja es hora de marxar...

WILLIAM

Es interesentíssima la seva galería, senyor Bourdier!...

BOURDIER

Vosté es molt amable... Fins a ben aviat.

TERESA

Fins a ben aviat!...

WILLIAM

Passihobé!... (*se'n van Teresa y William*)

ESCENA XIV

BOURDIER y RIVELOT

RIVELOT, *entrant*

Aquí té la copia de la seva biografia.

BOURDIER, *contentíssim*

La meva biografia?... Ah!... estimat Riveló! Desd'are soch un altre home!... El meu nivell intel·lectual ha pujat, al menys, sis graus en poca estona! (*signant el paper*) Ab això, en tots els llocs en que m'hi hagi posat «distingit», esbórriho, y posim'hi «eminent!» Està entés?...

RIVELOT

Si senyor, sí!... La delegació del cantó de Framiers es allà dintre!..

BOURDIER

Apa, donchs, el gramofón.

RIVELOT

Molt bé!...

BOURDIER, *tot anantsen, apart*

Lo que es ara si que no ho podran dir això de que els republicans no saben parlar ab les dónes!... (*se'n vá*)

ESCENA XV

RIVELOT, *després* BLOND, *disfressat de criat, però molt mal disfressat.*

RIVELOT

(Toca un timbre y arregla el gramofón. Blon entra pel fons)

Fassi entrar la delegació.

BLOND

Tot se farà tal com vosté mana, senyor secretaril...

RIVELOT

Eh?... que diu, ara?... *(se tomba, s'adona de Blon, el coneix, se posa a riure y va cap a n'ell, tot fent el signe convingut)*

BLOND

M'ha conegut!... Això es inverossimill *(se treu la perrnca)* Ja n'està ben segur de que soch, jo?...

RIVELOT, *rient alegrement*

Ja ho crech que n'estich segur!

BLOND

Es inverossimill!... *(obra la porta)* Vágin entrant, senyors!... *(entra el grupo d'electors: menestrals, pagessos, botiguers etc... Blon se'n va)*

RIVELOT

Fassim el favor d'assentarse. El senyor Bourdier els hi va a dirigir la paraula. *(ab solemnitat)*

(Tots s'asseuen al entorn del gramofon. Rivelót el posa en moviment)

EL GRAMOFÓN

»Ciudadans!... la vostra visita es una prova de fraternitat democràtica. Estich llegint en les vostres cares, que sou fidels, fidelíssims, tant al vosire diputat, com a les idees que ell encarna. Demà, lo mateix que avuy, me veuréu, ferm y decidit, al peu del canó, y sentiréu, el meu crit de revolta, el crit de la meva consciencia republicana y social, elevarse contra tots els abusos de la tirania!... Y...

a Joinvill la vaig trovar!...

vora del riu,
de cara al cel,
el cor en vaga!...

Y quan jo la hi vaig parlar,
fent l'ull viu,
sens cap recel,
tota manyaga!...

Tot seguit me contestà:

«Si, noy, si... que'm vuy casar!»

(quan el gramofón deixa sentir, després del discurs, la çansó que ha cantat Marta anteriorment, y que ella ha impresionat, a continuació del mateix, tots els delegats se miren, els uns als altres, ab gran estranyesa. Rivelót queda estupefacte. Entra en Blon, va per deturar el gramofón, tot dient:)

BLOND

Ja s'ha acabat!... Vagin-sen!...

RIVELOT

Jo poden sortir!... *(a empentes, els treuhen: gran moviment y esvalot, mentres el gramofón va cantant imperterrit, la çansó de Yú-yú!)*

TELÓ

SEGÓN ACTE

Saleta de confiança, a casa de Teresa Marnix, posada, decorada y amoblada, ab gust exquisit y suprema elegancia. Porta al fons, esquerra. Balcó al fons, dreta. Portas laterals. Son les priméres horas de la tarde de un día plujós y rúfol.

ESCENA I

BOURDIER, LENORMAND, CORMEAU, TERESA, FRANCINA, y GENOVEVA. *Entran, venint del menjador. Després AUGUST.*

TERESA

Ja'm dispensaràn, si'ls serveixo el café a la meva saleta de confiança veritat?...

LENORMAND

Ja ho crech! No faltaria més!

FRANCINA

Ah! si!... Crech que decoras el saló, de cap y de nou!

BOURDIER

Soch jo qui'l fa decorar. La roba dels cortinatjes no m'agradava. Era poch lluhenta. No les puch véure, jo, les mitjas tintes. La que ara hi posan es de brocat d'un tó magrana y or!... Molt or!... Un pa d'or!... Ja veuràn! Es una cosa de gust!... de molt bon gust!...

GENOVEVA

Si... si...: no digui mes!... Del gust de vostè!

BOURDIER

Ja's pot burlar de mi, ja, Genoveva!... Búrlisen! Búrlisen!... No me'n dono vergonya, jo de dir lo que sento. A mí, m'agraden, molt més, les cosas que's vèuhen, que les que no's vèuhen!

CORMEAU, *mitj estirat en el sofà*

Ja'n pot estar ben orgullosa, Teresa, del esmorsar que'ns ha donat!

TERESA

Vostè es molt indulgent.

CORMEAU

No, no. Aquell peix del comensar y aquell enciam del finall...

LENORMAND

Y quines vehinetas de tàula més ben triades!... amich Bourdier!...

BOURDIER, *senyalant les tres dònes*

La dansa... el cant... la comedia...

CORMEAU

Son tres... com les Muses!

TERESA, *servint el café*

Perdoni, Cormeau, son les gracies, les que son tres. Les Muses son nou. Vosté confón les fillas dels Deus de la Mitologia!...

CORMEAU

Oh!... les fillas dels Dèus!... No'n fàssi cas!... Com que soch anti-clerical.

LENORMAND

Que no hi eran, dissapte, a la estrena de la revista de Folies-Bergère?...

TERESA

No. Com va anar?... Està bé?...

LENORMAND

Ca!... Es d'una decadencia esgarrifosa! No'n té pas idea! Lo que va tenir més èxit, varen ser uns gossets que jugan al fut-ból!

CORMEAU

Oh!...

FRANCINA

Que déu ser bonich! Hi hem d'anar!

BOURDIER

Uns gossos que jugan a pilotal... A quins temps hem arriuat!...

CORMEAU

Ja no hi ha costums!

LENORMAND

Ja no hi ha res!

BOURDIER

Els valors van de cap per avall!

LENORMAND

Lo mateix que l'agricultural!

CORMEAU

Y que'l comers!

LENORMAND

Ja no hi ha autoritats, ni prestigis... Ah!... jo no sé pas ahont anirem a parar!... (*Entra August*).

TERESA

Que hi ha?...

AUGUST

Al telèfon, demanan al senyor President del Consell.

LENORMANT, *alsantse*

A mi?...

AUGUST

Y, a falta de vostè, al senyor Ministre del Comers.

CORMEAU, *alsantse*

A mi?...

LENORMAND

Ja hi vaig.

BOURDIER

L'acompanyo...

LENORMAND

Gràcies... Senyoras, ab el permís de vostès. Mil perdons!... (*Surt ab Bourdier*).

TERESA, *a Córmeau*

Vostè, ademés de Ministre del Comers, es també Ministre de Correus, veritat?...

CORMEAU

Si, Teresa.

TERESA

Aixís, me permeterà que li fàssi, una petita reclamació.

FRANCINA

Jo també!

GENOVEVA

Jo també!

LES TRES DONES

Se tracta del telèfon!

CORMEAU

Del telèfon?... Ay no me'n parlin del telèfon!

TERESA

Com vol dir?...

CORMEAU

Mirin, aquest dematí mateix, em trobava a casa d'un dels meus companys de ministeri. He volgut telefonar. Però m'ha sigut impossible obtenir el número que'm convenia!

TERESA

Perque no les hi deya qu'era'l Ministre de Correus? Si s'hagués donat a conèixer...

CORMEAU

Si es lo que he fet. He dit a la senyoreta. «Soch el ministre de Correus!» Donchs, bé, saben que m'ha contestat?... «Ah!... si?... que també està de broma, vostè?... Fugi d'aquí!... Si tothom diu lo mateix! Ja no ho creié!...»

FRANCINA

Es veritat. Jo també'ls hi he dit moltes vegades qu'era'l ministre! Ja no'n fan cas!

CORMEAU

No està mall! (*rialles. Entra en Bourdier*)

BOURDIER

Que diu en Corineau?... que ja descarrilla?...

TERESA

Al contrari! Es incapas de descarrilar!

CORMEAU

Gràcies, Teresa!... Vostè'm fa justícia!

BOURDIER

Lo que jo'ls hi he dit moltes vegades... en Cormeau es un home incorruptible.

CORMEAU, *ab violencia*

Un vell democrata... un vell republicà del
48.

BOURDIÈR

Ab això si que té rahó! Com que es l'any en que va neiver! (*entra Lenormand*).

CORMEAU

Vostè es un plagal (*riu estrepitosament*). Res de nou, senyor president?...

LENORMAND

Me sembla que no. Sembla que al Ministeri s'ha rebut un plech urgent del protocol. M'he permés contestar que me'l enviessen, aquí, desseguida, per un agregat. Ja'm dispensarà, si abuso...

TERESA

Al contrari... si a mi, tot això, m satisfà moltíssim. Pòden estarse al menjador. Allà ningú'ls destorvarà.

CORMEAU

Sab, Teresa, que té una casa, preciosa!...

TERESA

Oh!... no!... Si no pot ser més senzilla!

CORMEAU

Vol dir?... Donchs a mi'm sembla que ab el diner que hi ha enterrat aquí, s'hauria pogut tenir una majoria fabulosa! Veritat, Lenormand?...

LENORMAND

El fet es que, tot, aquí, té un estil... una gràcia...

CORMEAU, *acostantse al tocador*

Y totes aquestes cosetas?... (*Pren un petit objecte de nacre y d'acer, l'examina y l'ensenya.*)

TERESA

Que?

CORMEAU

Això!

TERESA

Ah!... Es una llima per les unglas.

CORMEAU

Ay! caratl... Si?... (*La prova*) Vol dir que no pot fer mal aixó?...

BOURDIER

No ho se, però a mi'm sembla, senyor president, que, aquest plech, que s'acaba de rèbrer, te relació ab el nostre hoste, el rey de Silistria.

LENORMAND

També m'ho sembla...

BOURDIER

Es ben bé l'home del día, aquest rey! Els diaris no parlen més que d'ell. Els carrers van de gom a gom, plens de gent que corre, adalera, per vèurel.

LENORMAND

Y vostè, que no l'ha vist?...

BOURDIER

Jo... no.

LENORMAND

Com?... que no era a la funció de gala de l'Opera, vostè, ahir?...

BOURDIER

No, no. Y m'hauria agradat conèixer-lo al rey, y parlarhi... Per exemple, a l'esmorzar diplomàtic, o a la cassera del marquès de Chamande... Però, com que no m'han invitat, ni a l'un, ni a l'altre, es inútil...

CORMEAU

Que diu are?... El marqués, el seu vehí, no l'ha invítat?...

BOURDIER

No, no. El rey s'en anirà de París, sense que jo l'hagi pogut veure!

TERESA

Bourdier, vostè s'oblida d'oferir cigarros a n'aquets senyors!

BOURDIER

Té rahó!... (*surt Cormeau, Francina y Genevèva, parlan baix al fons*).

LENORMAND

Teresa!

TERESA

Que.

LENORMAND

No trova que en Bourdier no té prou tacte?...

TERESA

Per que?...

LENORMAND

Miri que insistir tant en veure al rey...

TERESA

Ara, si que no l'entenç... francament...

LENORMAND

No hi havia hagut certa amistat... entre vostè y'l rey... l'altra vegada que va ser a París... vuit anys endarrera?...

TERESA

Senyor president!... (*amenasantlo ab coquetèria*).

LENORMAND

Y, are, que m'enten?... (*ab ironia*).

TERESA

La discreció es la mare de la political...

LENORMAND

Y... la aliansa, assegura el porvenir d'una naciól

TERESA

Silenci!... (*entra Bourdier*).

BOURDIER

Estimat president, un cigarro?... (*L'hi dona*).

LENORMAND

Ab molt gust.

BOURDIER

Els hi recomano.

CORMEAU

(*Ne pren 5 o 6 de la capsa que porta Bourdier a la mà, y se'ls fica a la butxaca, prenentne un altre y admirantlo*). Bona vitola!

LENORMAND

Quan un fuma un cigarro com aquest, sembla que's prometi ab una noya molt maca!

BOURDIER

No m'agrada'l dar-me importancia. Però, dupto que'l marquès ne pugui oferir de semblants al rei de Silistria.

TOTS

Hum! Hum!... (*tosint per desviar la conversa*)

LENORMAND

Ja fa un temps ben galdós, avuy, ja!

FRANCINA

Si... pluja y vent...

GENOVEVA

Si... vent y pluja.

BOURDIER

És d'esperar que, diumenge, farà un bon dia.

CORMEAU

Què hi hà diumeuge?

BOURDIER

Caram! La cassera en absequi al rei!

LENORMAND, *apart*

Oh! això ja es una manía!

BOURDIER

Sembla que l'hi agrada molt divertir-se al nostre sobirà de pas, y que quan la ocasió's presenta, també sap aprofitarla...

LENORMAND

Al cap d'avall, es un home com els altres...

CORMEAU

Peuh!... Tots son iguals aquestos tirans... No pensan més que en diversions. Ja han passat aquells venturosos temps en que les granes demanaven un rei!... Avuy es al revés!... (*riu*).

LENORMAND, *renyantlo*

Cormeau!...

BOURDIER

Escoltin! A propòsit del rei de Silistria, jo sé alguna cosa molt graciosa. Sembla... ignoro tot detall... no puch precisar... que, quan va venir, are fa vuit anys... se va parlar molt de una comedianta... que... En í... lo més graciós del cas, es que...

TOTS

Ningú'n sap res! (*rialles*).

FRANCINA

Oh!... Les dues!... Ja?... Dispensem, Teresa...

GENOVEVA, *rient*

Es l'hora del ensaig...

LENORMAND, *rient*

Senyores!... He tingut un plaer exquisit d'esmorsar ab vostès.

CORMEAU, *rient*

Tant més... tractantse d'un menú tan succulent!... Aquell peix! Aquell enciàm!

TERESA, *rient*,

S'ha fet lo que s'ha pogut...

BOURDIER

Com que veig que estàn tan contents y's despedeixen, ab tanta alegríia, jo, per la meva part, també, estich d'alló més content!...

LENORMAND

Es que hi há motiu!

FRANCINI

A reveure!...

GENOVEVA

A reveure!... Fins a ben aviat. (*Francina y Genoveva s'en van rient, acompanyades per Teresa*).

ESCENA SEGONA

BOURDIER, LENORMAND y CORMEAU

CORMEAU, *acabant de riure*

Ayl es deliciós el riurer de tant gust!...

BOURDIER

No hi ha res que dongui tanta alegria com el riure sense saber de que.

LENORMAND

Ja ho pot ben dir. (*mira'l rellotge*). M'extra-
nya que l'agregat encara no sigui aquí! Tinch
una junta, are mateix...

BOURDIER

Si es al Congrés, l'acompanyaré, senyor
president.

LENORMAND

... Vostè, va al Congrés, avui?... No hi ha
pas sessió.

BOURDIER

No, però, a les tres, hi ha reunió de la co-
missió de gastos de justícia... y com que'n for-
mo part...

CORMEAU

No hi vagi, home! Ab aquest temps... que-
dis a casa!...

LENORMAND

Es clar! La companyia no es pas desagrada-
ble.

BOURDIER

Si vostès creuen que la meva presencia...
En fí, no'n parlem més!

ESCENA III

*Els mateixos y TERESA*TERESA, *entrant*

Senyor president, aquí té'l pleeh que vosté espera.

LENORMAND

Oh!... gracies, senyora!... (*prenentlo y examinantlo*) Efectivament. Direcció del protocol... Si'm permet?...

TERESA

No faltaria més!

LENORMAND, *l'obra y'l llegeix*

Eh?... caràm!... caràm!... caràm! (*el passa a Cormeau*). Tingui, Cormeau... llegeix... Es curiós.

CORMEAU, *llegint*

Eh?... Carám!... caràm!... Oh!... (*el torna a Lenormand y tots dos se miren, rient, an en Bourdier*).

BOURDIER

No hi ha pas res d'importancia?...

LENORMAND

No, no. Al contrari. Me fan a saber, no més, que'l rei anirà a visitar al President del Senat, a les 4, en punt, d'aquesta tarde.

CORMEAU

Es molt complert, el rei, no's pot negar. (*riu*)

TERESA

Que hi hà contestació?

LENORMAND

No, no, gracies! (*Teresa va cap al fons. Després, surt, per un moment*)

(*mirant el rellotge*) Escolti, Bourdier... que ja ho sap que son dos quarts de tres?...

CORMEAU, *lo mateix*

Cahl... Les tres, menos vint, son!

LENORMAND

Miri que la comissió pera la reducció dels gastos de justícia se reuneix a les tres!

BOURDIER

Bé... si... però...

CORMEAU

A les tres en punt. Vostè mateix ens ho ha dit.

BOURDIER

M'es igual! Com que no penso anarhi...

LENORMAND

Com! No hi anirà?

CORMEAU

Que no pensa anarhi?...

BOURDIER

Però, si vostès mateixos, m'han aconsellat que no hi vagi?...

LENORMAND

Es veritat! Però, ha de tenir present que'ls concells generalment se donen pera que no se segueixin!

BOURDIER

Eh?...

CORMEAU

Bourdier, es indispensable que avuy vagi a la reunió...

BOURDIER

Ab aquest temps?

LENORMAND

Precisament! Diràn que l'hi ha fet pór la pluja! Efecte deplorable. Vagi a la reunió!

CORMEAU

Pensi en lo que dirà la prempsa!... Vagi a la reunió!

BOURDIER

Ah?... Està bé!... Si vostès creuen que's indispensable, m'en hi vaig...

CORMEAU

Desseguida?...

BOURDIER

Desseguida. Ab vint minuts hí soch.

LENORMAND

No esperava menys de la seva consciencia democràtica (*entra Teresa*) Y, ara, ab el permís de vostè, Teresa...

TERESA

Ja s'en vol anar?...

LENORMAND

Què hi vol fer!... Y... un milió de gracies, per la estona exquisida que'ns ha proporcionat, ben rara per nosaltres, pobres homes de Estat, obligats a frequentar el tracte de certa clase de gent... que vé,! Cormeau?...

CORMEAU

Sí, sí... Senyora!... Fins a ben aviat!... Es-

pero que no'ns oblidarà!... La taula, no pot ser més bona de lo qu'es!... Aquell peix, aquell enciam.

TERESA

Senyor Ministre!... Serà un gran honor, per mí, el tenirlo a taula, qualsevol altre dia...

CORMEAU

Quin dia?...

LENORMAND

No s'en preocupi, Cormeau!... La senyora Marnix ja l'hi escriurà!... Als peus de vostè!... A reveure!

CORMEAU

Sobre tot no s'en descuidi! (*a Teresa*)
(*S'en van, acompanyats d'en Bourdier. Teresa, va a la taula del tocador, empolvantse una mica. Torna a entrar en Bourdier*)

ESCENA IV

TÈRESA y BOURDIER, *Després*, ÀNGELA

BOURDIER

Ah!... Teresa! Avans de anarmen, permè tim que la felicití. L' esmorsar ha sigut esplèndit!... Creguim que la admiro!

TERESA

Oh!... Bourdier!... No tant!...

BOURDIER

Si, si, la admiro!... Ab quina distinció y amabilitat més... no sé com dirho, ha fet els honors de la casa, als.. homes politichs, que s'en acaben d'anar!... Lo que jo he dit sempre! Aquí dins hi ha un cervell!...

TERESA

Hum!... Jo crech que si... Al menos, bé ho diuhen!...

BOURDIER, *posantse'ls guants*

Ah!... Teresa!... Vostè'm té encisat. Vostè, té, sobre mí, una influencia considerable!... Vostè,'m dona... tacte... estil... erudició... Vosté es per mi, lo que la Pompadour, era per Lluís XV.

TERESA

Me sembla que s'equivoca...

BOURDIER

No, no!...

TERESA

Si, sí!... S'equivoca... d'un rey!...

BOURDIER

Ah!... potser si... No miri tan prim... Y, ara, l'haig de deixar... per aquesta comissió, que'm té seqüestrat. ¡ Fins a demà!... (*li besa la mà*). Ho veu?... L'hi he besat la mà. Qui m'ho havia de dir que jo... Y, ara, ho faig, sense adonàrmen... com qui va a votar!... Fins a demà!... (*S'en va. Entra la cambrera Àngela*).

ÀNGELA

Senyora, hi ha el perruquer, que vé a ondu-lar a la senyora.

TERESA

Està bé, Àngela. Fassi entrar an en Marcel (*s'asseu, davant del tocador, y l'Àngela, l'hi posa un pentinador a les espatlles*).

ÀNGELA

Es que no ho es, en Marcel, senyora. Es un dependent nou.

TERESA

Si que'm sap greu!

ÀNGELA

No ho creguil... Es d'alló més curiós, aquest dependent nou!... Ja'l veurà!...

TERESA

Fàssil entrar.

*ÀNGELA, anant fins a la porta, y parlant
ab el de fóra*Entri, fassi'l favor!... Y ara?... Ahont es?...
Ah!... parla ab el criat... Entri, senyor.

ESCENA V

TERESA, ÀNGELA y BLOND

*BLOND, entra, disfresat de perruquer, però
mal disfressat. Porta una perruca molt rissada,
una americaneta curta y camina saltironant.*Senyora, tinch el gust de posarme als seus
peus, y de oferirli'ls meus respectes. El senyor
Marcel, s'ha vist privat de poder venir a on-
dular, en persona, a la senyora!...

TERESA

Perque?...

BLOND

Perque es testimoni, en un assumpte d'ho-
nor. Hi han dos perruquers que's desafien...
que estàn apunt de creuar els seus ferros!...
Ah!... Y perxò m'ha encarregat que posi, als
peus de vostè, totes les seves excuses!... Ja hi
son. Miríseles!...

TERESA

Molt bé. N'hi haurà prou ab que repassi les
ondes...

BLOND, *llensant els ferros per terra*

Les ondes d'un altre? Ah!... no. May, senyora, may!... El meu vas es petit, però jo dormo en el meu llit!

TERESA, *ab sorpresa*

Eh?...

BLOND

Dispensim, senyora... Lo rebuscat del meu llenguatge, potser la sorprend... però, es que, abans de ser perruquer de talent... (*la despen-tina*)... he sigut home de mon... ¿que anirà a Monte Carlo, aquest hivern, la senyora?... (*fregantli'l cabell ab forsa*).

TERESA

Però..., qu'es això?...

BLOND

Rès, senyora! Es l'home de mon que's desperta a dintre meu!

TERESA

Ah!...

BLOND

¿L'hi va bé, la meva digitació, senyora! Lliga bé, el meu geste furtiu, ab aquesta flexibilitat daurada?...

TERESA, *rient*

Miri que té una manera de parlar, vostè...

BLOND, *a l'Àngela*

Senyoreta, 'm vol fer l'obsequi? .. No, dispensi... (*baix a Teresa*). Es de confiança... d'absoluta confiança, aquesta cambrera?...

TERESA

Ja ho crech!

BLOND

Quan temps fà que la té al seu servei?...

TERESA

Quatre anys.

BLOND

¿Honrada, discreta, cap relació sospitosa?...

TERESA

No, no!

BLOND

Molt bé. Aixís, estich decidit a demanarli un favor. Senyoreta, 'm vol fer l'obsequi de donarme'l saquet d'agulles?...

ÁNGELA

Ab molt gust. Aquí'l té. *(el posa a la esquerra del tocador)*.

BLOND

No, a l'altre cantó, senyoreta; les agulles, a la dreta, y'ls ferros, a la esquerra... Com tots els grans artistes, tinch les meves costums, germanes de la inspiració y cosines de la fantasia!... Veu?... Ara, ja està llesta, ja s'en pot anar a passeig, si vol...

TERESA

Ahl... no!... Això si que no!...

BLOND

Dispensim, senyora! Es un dir! Suposem que no he dit res!...

TERESA, *rient*

Creguim que, quan vegi an en Marcel, el el felicitaré de tot cor!... Miri que n'he conegut de perruquers xerraires, però, fins aquest punt, cap!

BLOND

Es la meva gloria, senyora!... El geni de la conversa, fugint d'una societat ensopida y condempnada al silenci per la mania del jòch,

s'ha refugiat en els diàlechs dels perruquers!...
Ara, si l'hi faig mal de cap...

TERESA

No, no! Continuhi..

BLOND, *somrient*

Vol cosa més natural, per altre part, que aquesta confiança, perfumada, que s'estableix entre la senyora y'l seu perruquer, y que no ha existit may, entre'l perruquer y la seva senyora!... No'ns entreguen, vostès, senyores!... totlo que hi ha de més voluptuós, de més acaronador, de més misteriós, en vostès, també... Els seus cabells!.., Ah!... Els cabells tenen els seus secrets, els cabells tenen les seves aspiracions, els cabells tenen un ànima! Els cabells viuhen, els cabells abrassen, els cabells estimen, els cabells cedeixen... els cabells... cauen! (*cambiant de tó*). ¿Que m'en diu d'aquesta ondulació?... La té prou estarrufada?... (*l'hi posa'l mirall a la esquena*). La deitja més tumultuosa?... Per mi, té un sentiment justissim!

TERESA

Si. Està bé. Vostè té un gust estrafalari... però té gust!

BLOND

Es que he sofert molt senyora! Es que he estimat molt!... L'artista, pera ser genial, les ha d'haver viscudes les passions que descriu!..

TERESA

Eh?...

BLOND

Abans de ser home de mon... he sigut amant! He l lensat fortunes als peus de les dònes, y al ajupirme pera recullirles, les fortuues

ja no hi eren. Havien desaparegut... y les dones, també. Y, ara, escolti...

TERESA

Ja'm sap greu, però, tinch una mica de pressa.

BLOND

Sia!... Permetim, donchs, que l'hi fassi algunes preguntes indispensables.

TERESA

Què'm vol preguntar?...

BLOND

Oh!... quasi rès. Quines son, senyora les seves disposicions d'esperit?... De quins cors son els seus pensaments, avui? Que pensa fer aquesta tarde? Se quedarà a casa? Espera algú?... Estarà sola, fins a les 5?...

TERESA

Però... que n'ha de fer, vostè?...

BLOND

Senyora! Si la interrogo aixís, es que'l pentinat que somnio per vosté, ha d'armonisar ab lo que vosté fassi, o deixi de fer, aquesta tarde!

TERESA

Vosté es un home extraordinari!... Ja l'h diré, ja. Miri: no penso mourem de casa, en tota la tarde, y no espero a ningú. Està content?...

BLOND, *contentíssim*

Y, ara, ja se tot lo que'm convenia saber. Ja està pentinada. Aixís... Sa Magestat, ja pot venir quan vulgui.

TERESA

Sa Magestat?...

BLOND

Sa Magestat, Joan IV, rey de Silistria.

TERESA, *alsantse*

Que?... Què diu, ara?... Vostè s'està burlant de mí!...

BLOND

Ja ha arribat l'hora de desferme d'aquesta personalitat matlevada. El substitut del senyor Marcel, es l'alt funcionari, encarregat de vetllar, a París, per la seguretat del rey, de precedir-lo y d'anunciar la seva visita!

TERESA, *emocionada*

Però, es veritat, lo que vostè'm diu?... El rey... vindrà... aquí?...

BLOND

A les quatre.

TERESA

Es impossible!...

BLOND

Vui convència. Que no ha llegit els diaris?.. Aquesta visita està prevista en el programa de la jornada del rey, tal com s'ha publicat en el «Fígaro». Miri. (*l'hi dona'l diari*).

TERESA, *liegint*

—«A les 4.—Visita íntima al president del Senat.»—Bé, si, però...

BLOND

Es la fórmula de reglament. Ja sé sap, El protocol aixís ho disposa.

TERESA

Ah!... ja!... No està mal pensat!... (*riu*). Y que hi diu el president del Senat?...

BLOND

R ès! Ja hi està fet! Jo crech que fins l'h

agrada. Per altra part, com que Sa Magestat ha dit que tindria un gran gust en tornarla a veure... esperem de la seva gentilesa un acatament carinyós y una tassa de thé!

TERESA

Oh!... ja ho crech!... No faltaria més!... Si això m'ompla d'orgull!... Estich emocionada!.. Qui s'havia de pensar que'l rey se recordes de mi!... Quina hora es?...

BLOND

Les quatre, menos cinh!

TERESA

Ay! Deu meu! Y no hi ha rès apunt. Dispensim, senyor, moltíssimes gracies; no sabré may com agrahirli... A reveure, senyor.

BLOND

No, senyora, diguim «adeul» Jo soch d'aquelles persones que no's tornen a veure may més! (*Teresa s'en vá. Blond, dessa ses eines de perruquer*).

ESCENA VI

BLOND, RIVELOT, AUGUST. *Després, ANGELA*

RIVELOT, *entrant, diu a l'August*

Digui a la senyora que hi ha el senyor Rivelot. Que l'hi tinch de dir dues paraules! (*s'en vá l'August*).

BLOND, *apart, sense ser vist*

Ah!... en Rivelot! Veiam si'm coneixerà?... (*se tomba, somriu. Rivelot, el mira, fixament, y fà'l gesto convingut. Blond se posa furiós*). Oh! .. això no es possible! Vostè ho fà exprés!

RIVELOT

No es pas gaire aixerit. Ja'l tinch, senyor policia.

BLOND

Ah!... ja'm té!... Donchs, miri: m'en vaig. Lo que vostè fà ab mi es incalificable! (*al moment que và per sortir, entra l'Angela. A l'Angela*). Vostè!... es danesa, filla única, l'hi agrada molt ballar y no sap jugar al billar!... (*s'en vá, vivament*).

ÀNGELA

Ay!... ay!... Com ho sap?...

RIVELOT

Deixil estar, es un maniàtich!

ÀNGELA

Deu lo quart, senyor Rivelot!

RIVELOT

Fàssim el favor de dir a la senyora Marnix, que'l senyor Bourdier, pujarà, un moment, abans de dinar, y que, si surt, no trigui massa a tornar. Com que tinch una mica de pressa, ja'm farà el favor, veritat?...

ÀNGELA

Molt bé diu, senyor Rivelot!

RIVELOT

Gracies y passi ho bé, Angela! (*Rivelot s'en vá. Angela queda, un moment, sola. Ho posa tot a son lloch. Entren Teresa y August*).

ESCENA VII

ANGELA, TERESA y AUGUST

AUGUST

Senyora... de part del senyor Bourdier...

TERESA, *agitada*

No m'amohini! Ahont surt, ara, ab el senyor Bourdier?... August, encengui el saló, y prepari el thè. . Vosté, *Angela...* el cap viu! Les cadires!... El tocador!... Cuiti! (*August y Àngela, arreglen les cadires, posen el tocador, en un recó, y recullen tot el servei del cafè. Sona un timbre elèctrich*). Pst!... Truquen. Es ell!... (*Angela y August s'en van. Teresa queda emocionadíssima. Entra l'August y tot estirat, anuncia*).

AUGUST

El rey! (*Entra el Rey. Vesteix de levita y pantalon negre, botins grisos, sabata de xarol. Du guants perla, bastò y flamant barret de copa. Monocle. Cinta al trau. Flor grossa a l'altre trau. Aspecte exòtich, però molt elegant, sense afectació, maneres distingidíssimes. Parla ab accent eslau*).

ESCENA VIII

El REY, TERESA y AUGUST

REY

Bon día!

TERESA

Senyor!... (*tres reverencies*)

REY

Oh! Teresa, sou terriblement gentil... sempre... encara!... Y la vostra salut?... No os heu sentit pas valetudinaria, desde la darrera vegada que'ns vàrem veure?... Més val aixís...

TERESA

Jo no sé com testimoniar, a Vostra Magestat, el meu agraïment respectuós per l'interès que...

REY

Oh!... Teresa, retireu aquesta frasel!.. Y parlém, ab una mica més de comoditat!...

TERESA

Oh!... senyor!...

REY

Majordom, quan volgueu, podeu disposar... Feume aquest plaher... Retireuvos! (*August sen va*).

ESCENA IX

REY y TERESA

REY, *després d'haverla contemplada llargament.*

Per sant Wenceslàu, que jo no se'l que'm passa? Com més vos mirol... Aquets vuit anys no han passat per vos! No heu cambiat gens! Que estich content de trovarme, ab vos, en aquesta solitud!

TERESA

Oh!... senyor!... Y dir que, a n'aquesta hora, tota la Europa se pensa que sou a casa del President del Senat!

REY

Ah!... si, es el pretext habitual. No teniu pas idea de la manera que, quan ens en tornem al nostre país, en parlem, nosaltres, del President del Senat! Ab quina simpatia!... Quasi ab voluptuositat!...

TERESA

N'he tingut alguns de pseudònims, però cap de tan honorable.

REY

Però jo he preferit consagrar aquesta hora de llibertat, a la amistat! Al agraïment! Al recort!... A vos, Teresa!

TERESA

Senyor! Estich verament confosa!...

REY

No os confusioneu pas. Però, digueume... No soch pas insòlit?... No capgiro pas el plan de les vostras ocupacions?...

TERESA

Oh!... no!... Còm, Vostra Magestat, pot pensar una cosa semblant?...

REY

No?... Molt bé!... Bravo! Estich content. Estich molt content. Estich entussiasmat. Estich de vacances. Jo, ja no soch un rey. Vos, ja no sou una comedianta. Aquí, no hi ha més que dos companys! Despulleme del nostre prestigi respectiu, y tinguemhi una bona sentada!... Oh! quin plaer!... (*s'asseuhen.*)

TERESA

Oh!... Senyor! Sou el mateix d'abans!... Teniu el cor, sempre jove!

REY

Y vos?... Parleume de vos!

TERESA

Soch al teatre... Com sempre... Y, al teatre, les dònnes no hi envellèixen. No hi ha temps!

REY

Ah! Teresa!... Si sapiguessiu, ab quina tristesa'm vaig separar de vos, ara fa vuit anys!... Estava tan trist que... Sabeu lo que vaig fer, al tornar al meu país?...

TERESA

No... Senyor!...

REY

Me vaig casar!...

TERESA

Oh! .. dispenseu, ho havia oblidat!...

REY

Jo també. Me vaig casar ab la princesa de Moldavia-Natacha-Mercedes-Augusta-Polovna Petrovitchina - Lluisa... Es un nom curt, veritat?...

TERESA, *ab cerimonia*

Senyor, me permetereu que m'informi de l'estat de Sa Magestat la reina?

REY

Oh!... res de cerimonies! La reina es molt senzilla, molt digne y molt piadosa. M'ha donat dos fills.

TERESA

Ah!... sil... ja ho sé!... Es veritat, dugues nenes hermosisimes!., Les he vistes retratades a la «Il·lustració». Son més bufones!...

REY

Ay!... Teresa! els reys no'n tenim de nenes; no tenim més que princesetes!...

TERESA

Oh!... senyor! que sou graciós!

REY

Digueu que m'hi torno, dintre d'aquest ambient d'elegància exquisida. Ell, tampoch ha canviat. Igual que vuit anys endarrerat... Per sant Nicèfor!... Com impresionen els llochs de la felicitat!... Ah!... Com es que no hi erau ahir vespre, a la funció de gala de l'Opera?...

TERESA

Ja veureu... francament, Senyor!... No hi vaig anar, perquè'm va semblar que no m'hi divertiria.

REY

Com a divertit, es veritat, no ho va ser gaire. Ara, grandíós, si que ho va ser!... Un espectacle grandíós, brillant!... Oh!... Teresa!... la funció de gala! Quina vicisitud!...

TERESA

Que hi fareu, senyor! Va ser, ab l'intent d'obsequiarvos, que van compondre un programa avorrit. Les coses avorrides tenen sempre un prestigi, que les coses divertides no han tingut may... Ah!... també he llegit en els diaris que Vostra Magestat no's va dignar aplaudir, ni una sola vegada. Això no està prou bé! Com es que no vareu aplaudir?

REY

Per... no despertar al President de la República!

TERESA

Ah!... molt bé!... Aixó si que té gracia!... De totes maneres, espero que no estareu pas descontent de la vostra estada a París.

REY

Oh!... això may!... Si la estada a París es una cosa deliciosa, per nosaltres, pobres reys de provincial... Si ens reben y'ns tracten tan bé! No hi ha cap nació que s'estimi tan als reys, com la Fransa!

TERESA

Teniu molta rahó!...

REY

Com es, donchs, que si realment se'ls estima tant, quan ne té de propis... sempre acaba per... no sé com dirho... per ensenyarlos la porta?...

TERESA

Molt senzill. Per que tothom se cansa d'estar bé... y per que lo que no's té, es, sempre, lo més desitjat!

REY

Es una veritat indiscutible! Per lo demés, jo, aquí, m'hi sento ditxós!... Completament ditxós!

TERESA

Com un rey?...

REY

No... diable! Aquí jo'm sento poble!

TERESA

Y, això que no os deixen reposar gaire!... Parades, recepcions, visites...

REY

No's para pas ni un moment! Ahir vaig anar a Versalles...

TERESA

Ah! es veritat! Y que os va semblar?...

REY

Molt gran!... Molt gran!

TERESA

Y'l Trianon?...

REY

Petit... molt petit... No més me va fer una mica de llàstima el vostre pobre president de la República... Y dich això, perque es un home altament simpàtich. Mireu que haver de fer, quatre o cinch vegades a l'any, la visita a Versalles, pera acompanyarhi als sobirans! Es un president molt bó! Jo me l'estimo molt!...

TERESA

Y nosaltres vos ho agrahim moltissim!

REY

Els vostres ministres també son molt simpàtichs! També me'ls estimo molt!... Sobretot, al ministre de Hisenda!... Uy!... que n'es d'aixerit!... Y sempre està alegre! Sempre riu!... No he vist home més content! L'hi vaig parlar d'un emprèstit, que'l meu país està apunt de fer a Fransa, y... més content que may!... Va fer unes rialles!... (*riu*).

TERESA

Vos també'n sou d'alegre, senyor!

REY

Oh! Teresa! Estich veient que no'm preneu pas per un rey seriós!

TERESA

Al contrari, senyor! Estich seguríssima que'l vostre regnat...

REY

No ho volgueu adobar! Ha estat, y serà, insignificant el meu regnat. Però, jo, m'en consolo, dientme, que, temps a venir, quan en

els colegis del meu país, els nens passaràn la història, aviat el sabrà el meu capítol, per la senzillera rahó de que no hi haurà res; y tots exclamaràn, ab gran alegria, al davant d'una lliçó tan curta: «Aquest sí que va ser un bon rey, perquè no'ns fa estudiar res. S'ha acontentat, ab néixer y ab morir!» Tots sentiràn una gran simpatia per mi. y jo, en la història, seré el rey estimat dels nens!

TERESA

Oh! senyor! la vostra modestia es excessiva! No seràn, solzament, els nens, qui vos estimaràn!... (*ab dolça melangia*).

REY

Oh! Teresa! que sou melosa! (*s'hi acosta, hi li agafa la mà y l'hi besa*). El vostre perfum es el mateix d'abans!... Per Sant Zozim d'Alexandria, m sento lleugerament torbat...

TERESA

Aneuhi ab compte, senyor! Es un perfum que desvaneix una mica!...

REY

Efectivament, el cap me roda!... (*pausa*). (*Entra l'August*).

AUGUST

El thè està servit en el saló, senyora!

TERESA

Està bé. Retiris! (*August se'n va*).

TERESA, *alsantse*

Es la hora del thè... senyor!... Espero que m fareu l'honor de acceptar una tassa...

REY, *alsantse*

Totes les que volgueu, Teresa...

TERESA

Oh!... senyor!...

REY

El bras?...

TERESA

Ab moltíssim gust!... (*pren el bras del rey*).

REY

Sou una exquisitat, Teresa!

TEREEA

Y vos, molt indulgent... y un galan caval·ler..,

REY, *tot anantsen*Ah!... Teresa!... Teresa! Y que me la estimo a la Fransa!... (*s'en van*).

ESCENA X

BOURDIER, *que als pochs moments entra sotadament. Després BLOND.*

BOURDIER

Perque hi deuen ser, a la porta del carrer, aquells sis guardies municipals de gala?... (*mira'l rellotge*). Oh!... Y la Teresa no ha tornat encara... L'Angela m'ha dit que havia tingut precisió de sortir... Oh!... y si m'entretinch m'escaparà el tren de les sis!... M'ha semblat que no era correcte'l marxar, sense despedir-me de la Teresa... Però... perque hi deuen ser, a la porta del carrer, aquells sis guardies municipals de gala? *Va al balcó, Mira per darrera dels vidres*). Encara hi son... Això si que no ho entench!... (*pausa*).

Entra Blond disfressat de tapicer, però mal disfressat. S'adona d'en Bourdier.

BLOND, *apart*

Còm?... Còm es que l'han deixat passar?... Que son idiots!... Sort que jo soch aquí! No hi ha por de res!... (*mirant a tots costats*). Ahont deuen ser?... (*va cap a la porta, lateral, de la dreta*). Aquesta cadira no es al seu lloch!... Aquest mocador?... (*cullint de terra un mocador que haurá deixat caure Teresa*). Ja ho entenc! Son allà!... (*va cap a la porta lateral esquerra, y's coloca al davant. Bourdier es tomba y s'adona de Blond, qui'l saluda*). Molt senyor meu! Tinch el gust de saludarlo!...

BOURDIER *ab extrayesa*

Molt senyor meu?...

BLOND

Si senyor. Espero a la senyora Marnix. Soch un dels brassos drets del seu tapicer.

BOURDIER

Bé, bé, molt bé!...

BLOND

Què vol dir, que la meva personalitat no's desprèn del meu aspecte, al primer cop de vista?...

BOURDIER, *ab sorpresa*

Home... tan com això...

BLOND

Senyor meu! Fixis en el meu posat, en el meu vestít, en la meva composició general, del tipu., en la meva barba de tapicer!... en la meva veu de tapicer!... Però, que hi farém! Vosté no s'en ha adonat de tots aquets detalls!... Es una nova ferida al meu amor propi! Corremhi un vell!... Sil... Corremhi un vell!

BOURDIER

Quin home més estrafalari!... (*s'aseu en un silló, y's posa a llegir el «Temps»*).

BLOND, *apart*

Y ara es capàs de quedar-se aquí... (*alt*). Ab el permís de vosté, y tot esperant a la senyora Marnix que torni, mataré la estona, prenent algunes mides...

BOURDIER

Prengui... prengui... Vosté mateix...

BLOND

Algunes mides urgents!... (*apart*). Y sembla que no s'en vol anà.

(*Va d'un cap a l'altra, de la sala, molestant an en Bourdier, varies vegades, ab el pretext de amidar el silló, en que seu. Acaba, per tirar-lo per terra. Bourdier, exasperat, s'alsa. Va cap al fons, y s'adona del barret de copa del rey, que, aquest, s'ha deixat, damunt d'un moble.*)

BOURDIER

Que es això?...

BLOND, *correnthi, agafant el barret y admirantlo.*

Un barret de copa.

BOURDIER

Ah!... no! Jo haig de saber... Angela! Angela! (*deixa el barret que ha agafat, y va. cap a la porta de la esquerra. Blond hi corre, per privarli el pas.*)

BLOND

Dispensim. però, aquesta curiositat desmesurada, no s'hi avé ab un home de les condicions de vosté.

BOURDIER

No m'amoini!...

BLOND, *deturantlo*

Per l'amor de Deu! per aquí, no!

BOURDIER

Perquè?...

BLOND

Perque... ja li diré... Aquí dins, es plé de fusters, de manyans, de lampistes, d'estorers, d'empaperadors y d'electricistes! No hi ha més que escales, cortines, alfombres, cordes, fils-ferros y cocis de pastetas!

BOURDIER

Deixim passar! Angela! (*s'en va cap al fons*).BLOND, *apart*

Estem salvats!

(*Va cap a la porta del fons dreta, per la que han sortit el Rey y Teresa y la obra, sentintse rialles y veus dintre.*) Oh!...

VEU DE TERESA

Oh!... senyor! que sou graciós!

VEU DEL REY

Oh! Teresa!... Teresa! (*tot ràpit*).

BOURDIER

Ah!... (*torna a tancar la porta. Blond, d'un bot, s'hi posa al davant.*) Que es això?... La Teresa, parlant alegrament, ab un senyor! No m'ha dit l'Angela que havia sortit?... Hum?... Qui es aquest senyor que parla. tan alegrament, ab la Teresa?....

BLOND, *agafantlo*

No hi pensi... No s'en preocupi... Pensi en un'altra cosa! (*fentlo assegurar per forsa*). Calmis!... Reprengui la seva sanch freda, y la seva dignitat... Aserenis!

BOURDIER

Què vol dir?...

BLOND

Vui dir que no té res de particular que la

senyora Marnix estigui parlant ab un senyor!... Tot té la seva explicació, en aquest món!... Reflexioni!... Aquest senyor, potser es un oncle de la senyora Marnix... potser es el seu germà... o be, un cosí... qui sap!... Ja ho tinch! Sap que es?... Es un autor que l'hi està llegint un drama!...

BOURDIER

(desfentse den Blond, y fentlo caure, d'una empenta, en un silló)

L'hi dich que'm deixi estar. No n'hi demano cap, jo, de concell, a vostè... Fàssim l'obsequi d'anàrsen, desseguida, per la porta, si no vol que'l fassi sortir pel balcó! *(va, furiós, cap a la porta del fons, dreta. Aquesta s'obra. Entra Teresa).* Ah!... es vostè!

BLOND

Tactel... Discreció!... Comediment!... *(se'n va)*

ESCENA XI

BOURDIER, TERESA, EL REY

BOURDIER

Qui es aquest senyor?... El seu nom! Desseguida! *(furiós, va per entrar, quan entra el Rei somrient ab beatitut)*

TERESA

(presentant, ab gran cerimonia)

Sa Magestat, el rei de Silístria. El senyor Bourdier, un dels meus millors amichs!...

BOURDIER, *aclaparat per la sorpresa*

Ah!... *(pausa violenta)*

REY

Bon dia!...

BOURDIER, *furiós*

Senyor!...

TERESA

¿Sap lo que m'estava dient, Sa Magestat?...
Que tenia un gran desitg de conèixer.

BOURDIER, *menys furiós*

Senyor!...

REY

Sí, es per mí un gran plaer. Que podria
fer, jo, ara, amich Bourdier, pera servos agra-
dable?...

BOURDIER, *cada vegada, menys furiós*

Senyor!...

TERESA

Sa Magestat, sempre amable y plena de be-
nevolensa, pensa ferli el gran honor de auto-
risarlo, a que'l convidi a una gran cassera y a
una gran festa, en el seu castell de Gourville.

BOURDIER, *quasi dolsament*

Senyor!

TERESA

Y, més, encara. Com que Sa Magestat no
disposa, més que d'un dia, deixant apart les
recepcions oficials, vol dedicarli el diumenge
vinent, que, com vostè sap, havia de passar, a
casa del marquès de Chamarande:

BOURDIER

(saludant, estupefacte y radiant d'alegria)

Senyor!...

REY

No me les doneu les gracies... No val pena...
A revéure. Fins a diumenge... Tindrè un gran

plaher, en posar els peus a casa vostra. No m'acompanyeu pas!... Està prohibit!... Adeu, estimat Bourdier!

BOURDIER, *no sap lo que li passa*

Senyor!... *(el rei l'hi allarga la mà. Ell dubta, no sabent sí la té de besar, o estrenyer).*

REY

Extrenyéula, solzament Als reis, no se'ls hi besa, mai, la mà, privadament.

TERESA

Senyor... dispenseul... El senyor Bourdier ho ignora tot això... Com que no es monàrquich!...

REY

Però, ho serà... n'estich segur!... Fins a diumengel..

TELÓ RAPIT

ACTE TERCER

Gran saló en el castell de Gourville. Suntuosa arquitectura estil Lluís XIV. Al fons, gran obertura, en la que hi penjen, com a grans cortines, dos magnífichs tapissos. A la esquerra, porta que dona a les cambres reservades pel rey. A la esquerra, según terme, una gran finestra, ab balcó, que dona al parch, quins arbres y estàtues, se veuràn, quan s'obri. A la dreta, porta que dona a un vestíbol. Rica alfombra. Mobles suntuosos. Un gran silló. En les parets, ríchs aparells elèctrichs, encesos. Quan les cortines del fons, s'obrin, se veurà una gran escalinata, que dona a una ample galería. Tot guarnit de flors, de llums elèctrichs etc... Al fons, se veurà el parch, tot il·luminat també. Es de nit.

ESCENA I

RIVELOT, UN PERIODISTA, UN FOTÒGRAF. CRIATS
Tothom està inmòvil, el fotògraf opera. El seu ajudant, rellotge en mà, conta'ls segons de la posa.

PERIODISTA

Set, vuit, nou, deu, (*tanca l'objectiu*) Ja està. Demà, enviarem les proves a la «Il·lustració»

RIVELOT

Ara, si volen fotografiar les habitacions reservades per Sa Magestat? (*obra la porta lateral esquerra*) Aquí, hi ha la saleta Imperi, que dona al parch; y que li servirà de saló de repòs. A l'altre cantó, hi ha'l dormitori.

PERIODISTA

Molt bé. El senyor pendrà alguns clixés.

(*se'n van tots, menys Rivelot, y'l periodista*) Y, ara, el programa de la recepció.

RIVELOT

Aquí'l té. (*se treu un paper de la butxaca*). Ha sigut redactat pel senyor Bourdier y'l comte Zucco, camarlench de Sa Magestat. El rei, qui dina, aquest vespre, a Paris, al palau de la embaixada, arribarà, al castell, cap allà a les onze. Hi trobarà alguns alts personatges polítics, que seràn aquí, abans qu'ell arribi. Recepció íntima. Presentació de autoritats. Poèsia de benvinguda, recitada per la senyoreta Suzette Bourdier, y quin autor es una senyora..

PERIODISTA

De talent?...

RIVELOT

No l'hi dich que es una senyora...

PERIODISTA

Dispensi...

RIVELOT

Ah!... m'en descuidava... La senyora Marnix es al castell, desd'aquest matí, pera ensenyar de dir els versos a la senyoreta Bourdier.

PERIODISTA, *anotant*

La senyora Marnix, la genial artista?

RIVELOT

Hum! Tant com genial...

PERIODISTA

Oh! es el mínimum de elogi que un periodista pot fer d'una actriu, si no vol que l'hi fassi mala cara.

RIVELOT

Té rahó. Y, demà, a les deu, la cassera. (*entra Suzette*)

ESCENA II

RIVELOT, PÉRIODISTA, SUZETTE. *Després SERNÍ:*

SUZETTE

Senyor Rivelot, el papà diu que fassi'l favor d'avisar al director de la banda.

RIVELOT

Està molt bé, senyoreta. *(se'n va ab el periodista. Entra Serní, tot esperat).*

SERNÍ

Ah! Suzette! Es aquí... quina sort tant inesperada! El cel ens es favorable!

SUZETTE

Ja m'ho penso; però, per xò, he sortit al balcó, per veure si venia. Y ara, díguim. Quina cara han fet els seus papàs, al enterarse de que'l meu, 'ls havia pres el rei?...

SERNÍ

Oh!... ha sigut un moment terrible! Quan el papà ha rebut la carta, en la que Sa Magestat se desconvidava de venir a casa nostra, s'ha tornat roig com una paret de mahons, y ha volgut telegrafiar a Mans, per que l'hi envien dos mil capons vius.

SUZETTE

Pera que fer?...

SERNÍ

Per deixarlos anar, demà al dematí, en el vedat del seu papà!

SUZETTE

Oh!...

SERNI

Aleshores, jo, desesperat, m'he agenollat als seus peus, y l'hi he dit: «Papà!... Papà! Vostè, això, no ho farà. Vostè, es incapàs de deixar anar aquets dos mil capons!..» Sort que en aquell moment precis, l'hi han portat la invitació del senyor Bourdier, convidantnos, a tots tres, a la festa! Aleshores, el papà, ha dit, cridant: «Ah! si's pensa humiliarme ab aquesta invitació, s'equivoca! Per que seré jo qui l'humiliaré! Estich disposat a anarhil»

SUZETTE

Bravo!

SERNI

Y quan jo penso que si hagués refusat, no'ns hauríem pogut veure!... Aleshores...

SUZETTE

Bé... però, desde'l moment, en que accepta...

SERNI

Es veritat! Si, té rahó! Tot perill s'ha fos! Ja no existeix! Ja es mort! (*entra Bourdier*).

SUZETTE

Pst! El papà!...

ESCENA III

SUZETTE, SERNI, BOURDIER, *Désprés RIVELOT y CRUCHET*

BOURDIER

Ja estàs apunt, Suzette?... Molt bé! Te va molt bé el vestit!... Molt entonat... Ah!... bona nit, comtel! Que m'en diu, dels nostres preparatius?...

SERNÍ

Què... tot s'ha fos! Ja no existeix! Ja es mort!... (*s'en va, tot esverat*).

BOURDIER

Eh?... Jo crech que'l teu pretendent se trastocal

SUZETTE

No, papà! Es que no hi veu d'alegría!

BOURDIER

La senyora Marnix t'espera, per ensajar, per última vegada.

SUZETTE

Ah!... si?... M'en hi vaig. (*entra en Rivelot*). Ahont es?...

BOURDIER

A la saleta.

SUZETTE

Fins a cada moment, papà! (*s'en va*).

RIVELOT

Aquí té al director de la banda, senyor!

BOURDIER

Molt bé! (*entra en Cruchet*).

CRUCHET

Senyor...

BOURDIER

Bona nit, Cruchet!... Ja esteu al corrent, de tot?... Recordeuse que vuy els músichs, al peu de la terrassa. Aixís que arribi'í rey, tocareu l'himne de Silistria. Entesos?...

CRUCHET

Si, senyor, si. Perdi cuidado! (*s'en va*).

RIVELOT

Ah! el president del seu comit  electoral, diu si pot venir, a la festa, ab levita.

BOURDIER

Però, que es boig?...

RIVELOT

Diu que no'n té, de frach...

BOURDIER

Donchs, no se que dirli; que's quedi a casa!

RIVELOT

Ah! m'en descuidava! Acaven d'arribar els bombers. Mentrestant, se poden instalar al ombr cul...

BOURDIER

Si, però sobre tot que no fumin! Recordis que quan van venir, pel 14 de Juliol, varen calarhi foch, y després van fugir, vergonyosament. Vaig a parlar ab el quefe. (*va per sortir*). Ah!... m'en descuidava. S'ha ocupat de la senyora Marnix?...

RIVELOT

Ah!... no!... Però... jo'm pensava que asistia a la festa.

BOURDIER

Ah! no, no, no! De cap de les maneres. S'en anirà, abans que arribin els invitats. No la perdi de vista, ho sent, Rivelot?... Sobre tot! Tacte, discreció y diplomacia!

RIVELOT

D iximho per mi! (*Bourdier, s'en v . Entra Marta y una cambrera. Rivelot la saluda y s'en v *).

ESCENA IV

MARTA, *la Cambrera*. Després TERESAMARTA, *a la cambrera que l'hi aguanta'l róssech*.

Aixís! Molt bé! Ara, déixil, en terra, ab tot cuidado... com si fos una plata de crema. Aixís!... Perfectament! Ara, vagi a dir a la senyoreta Marnix, que'm fassi l'obsequi de venir, que hem de parlar. (*La cambrera, s'en và. Marta, al quedar sola, se passeja amunt y avall, tota satisfeta del seu vestit, y, sobre tot, del gran róssech.*) Ay! filla! Sembla que arrocegui un cotxet!... Y pensar que en altre temps, n'havía cosit tantes de faldilles ab ròsech! Trobo qu'era més divertit ferles, que no pas portar-les!... Ay! Deu meu!... y que pesa aquest ditxós rósech! (*entra Teresa*).

TERESA

Diu qu'ha de parlar ab mi, senyora Bourdier?...

MARTA

Si, si, ja ho crech! Digui'm. Què l'hi sembla? Faig goig?... Es això?... Troba que vaig prou mudada?

TERESA

Està deliciosa.

MARTA

Bé, però, ab això, no n'hi ha prou. Si l'hi haig de parlar ab tota franquesa, estich més espantada! La presentació al rey, la festa, tota aquesta gent solemne!... Ay! no sé, però, tinch por de fer una planxa!

TERESA

Quines idees! Ja veurà: el rey es molt senzill, molt amable y molt simpàtich. Aixís que hi parli, recobrarà tota la serenitat y domini de vostè mateixa.

MATRA

Ja m'ho pensol... Però tinch por, que hi farà! Això de les reverencies... veu?... me té ab una engunia! Son tres... veritat?...

TERESA

Si, tres, en actitut de capbussar...

MARTA

Com diu?... Veiam, veiam! Ensényimho!

TERESA

Miril... Sobre tot, flexibilitat! Molta deferencia als genolls!... Però, molta dignitat, també, en el bust. (*fà una reverencia*).

MARTA

Si, si, ja ho veig. Tres punts, ben marcats. (*ho proba*).

TERESA

La cama!

MARTA

Ay! si, té rahó!

TERESA

No està mall...

MARTA, *a la tercera reverencia, ab una mica més cau; fà un crit*

Ay! tant bé que anava! Però, no ha estat rès!

TERESA

No, no, ha estat el ròssech... La dignitat ja hi es!

MARTA

Si, però, ara falta que hi hagi deferència en els genolls. Y, diguim, una vegada dominada la vergonya de la primera impressió, quina actitud s'ha de pendre?

TERESA

Primerament, no s'ha d'interrogar may a Sa Magestat. Una s'ha de saber enmotllar en l'actitut d'Ella. No s'ha de fer més que lo que Ella fassil Alsarse, quan ella s'alsi, assentarse quan ella s'assenti... y.

MARTA

Mocarse, quan Ella's moqui?

TERESA, *somrient*

No, els reys no's moquen may.

MARTA

Ah!... no?... Que es extrany! Y per parlarhi?

TERESA

Com vol dir?

MARTA

Vui dir, de que s'els ha de parlar, en la conversa?

TERESA

Ah! S'ha d'evitar el parlar de política, de diplomacia, de negocis, de literatura, de dones, y, sobre tot, no s'ha de parlar mal de ningú.

MARTA

De que se'ls hi pot parlar, aleshores? De botànica?

TERESA

No! se diuen frases de gentilesa, d'urbanitat, es dir, paraules que en el fons, no signifiquen rès.

MARTA

Veiàm, dónguimen una, per mostra.

TERESA

Ja veurà, després de la presentació al rey, vostè l'hi por dir... per exemple: «Senyor, la presència de Vostra Magestat, es, per aquesta casa, un motiu de felicitat inoblidable. Quan, d'aquí pochs dies, entrareu a Estefanópolis, vostra capital, el recort d'aquesta festa que darà gravat al cor de tots aquells que vos oferiren una hospitalitat, tant modesta, com esplèndidament acceptada!» Veliaqui.

MARTA, *xiulejant*

Pfut!...

TERESA

Ja veu, si es fàcil!

MARTA

Que vol dir, fàcil? Per vosté, ho serà! Ara, lo que es per mil... Té molt talent, vostè! Creguim que la envejo.

TERESA

Perquè?

MARTA

Perque, caràt, una distinció, com la de vosté, es una cosa que val molts diners!

TERESA

No m'ha de preguntar, res més?

MARTA

No.

TERESA

Aixís, permeterà que'm despedeixi. Es l'hora de marxar.

MARTA

Com, que no s'hi queda, vosté, a la festa?

TERESA

No.

MARTA

Com, que no? No faltaria més! No, no, no vuy que s'en vagi!

TERESA

Gracies per la atenció, senyora!

MARTA

Ja s'en anirà, demà. Ademés, la necesito. Vuy que's quedi, per egoismel (*entra en Bourdier*).

ESCENA V

Les mateixes y BOURDIER

MARTA

Oh!... y que vens bé! Veritat que la senyora Marnix no s'en ha d'anar?

BOURDIER

Si, però...

MARTA

Ho veu?... Ja l'hi he dit, jo! S'ha de quedar! No hi ha més! Jo ho vuy, el meu marit, també! Això, sense contar que el rey s'alegraria molt de conéixela.

TERESA

Oh!...

MARTA

Veritat, Emili?

BOURDIER

Ja ho crech!

TERESA

La amabilitat de vostès, me confón, fins a

tal punt, que no tinch més remey que quedarme.

MARTA

Apa, donchs! No'n parlem més! Vagis a vestir!

TERESA

Ja hi vaig! Ja hi vaig! Ab el seu permís! (*s'en va; entra Suzette*).

BOURDIER, *apart*

Això si que no ho trobo gaire correcte!...

ESCENA VI

BOURDIER, MARTA y SUZETTE. *Després, a mida que s'indiquin:*

Els 10 criats de gran llibrea, a la escala,
 El mestre de cerimonies,
 El senyor y la senyora Pingot,
 El conservador forestal,
 El marquès de Chamaranda, la marquesa y Serní,
 El general, la generala y'ls 4 oficials d'ordnansa,
 El president del Comité electoral,
 El prefecte, els 2 sub-prefectes y la senyora del sub-prefecte,
 Els 6 diputats, els 6 senadors, les 6 senyores Rivelot, Lenormand, Cormeau y Gabriel, Blond.
 El Rey, ab sos dos oficials,
 Teresa Marnix
 El president del Senat.

SUZETTE

Papà! Ja comensen a arribar cotxes!

MARTA

Tant aviat? Ay! Deu meu!

SUZETTE

Son dos quarts deu! Aquesta gent de la classe mitja, son cursis, per naturalesa! Quina puntualitat més ridícula!

MARTA

Ahont ens hem de posar, nosaltres?

BOURDIER

A la entrada, allà. Sobre tot, comediment, y res de bellugarse! Per l'amor de Deu, no't belluguis! Ho sents?

MARTA

No tinguis por, home, no tinguis por! Quan vuy també'n se de portarme com una gran senyora! Ja'm comenses a avorrir, ab tantes advertencies!

BOURDIER

Ah!... es colteume. Mireu de proporcionar el vostre aculliment y les vostres somrisas, a la condició dels invitats.

SUZETTE

Y donchs, y la igualtat, Papà?...

BOURDIER

La igualtat no s'ha fet per aquesta classe de festes.

MARTA

Però, com se farà, això?

BOURDIER

Mireu, graduem, per exemple, la nostra amabilitat, de un a vint. A mida que'ls nostres invitats vagin arribant, jo os diré un número, y, aixís, ja tindreu un fonament.

SUZETTE

No ho entench prou bé.

BOURDIÈR

Teniu: un serà (*ab sequedat*) «bona nit! Deu lo quart!...» y vint, serà (*ab amabilitat exagerada*) «bona nit!... Deu lo quart!

(*S'obren les grans cortines, descobrintse tot el fons. la escala, la galeria, els jardins etc... Els 10 criats de gran librea, estàn afilerats, a cada banda d'escala. Al primer replà, hi ha el Mestre de cerimonies, que và anunciar als que arriben*).

MESTRE

El senyor Pingot, conceller general, y la senyora Pingot. (*entren, baixant per la escala, el senyor y la senyora Pingot*).

BOURDIÈR, *apart a Marta*

Pingot?... Tres.

MARTA

Bona nit!

SUZETTE

Deu la quart!

BOURDIÈR

Senyora! Senyor!

PINGOT

Oh! senyora Bourdier!

MESTRE

El senyor Conservador forestal!

BOURDIÈR

Quatre. (*entra el Conservador forestal*).

SUZETTE

Deu lo quart!

MARTA

Bona nit!

BOURDIÈR

Molt senyor meu!

CONSERVADOR

Gracies per la invitació, senyor Bourdier!

MESTRE

El senyor marqués de Chamaranda. La senyora marquesa de Chamaranda. El senyor comte Serní de Chamaranda. (*entran, el Marqués, la Marquesa y Serni*).

SUZETTE, *ab alegría*

Cent quaranta dos!

BOURDIER

Suzette!... (*anant a trobar al Marqués*). Oh!.. senyor Marqués!... senyora Marquesa!

MARQUESA, *a Marta*

Senyora!

MARTA

Oh!... Marquesa! La felicito de tot cor, per haver vingut, ab tot y lo que ha passat aquets dies!

MARQUESA

Oh!... no'n parlem d'això... No val la pena..

MARTA

Si senyora que la val! Es molt chic, lo que vosté ha fet, extraordinariament chic!

MARQUESA

Oh!...

BOURDIER

Senyor Marqués, no tinch paraules pera manifestarli el meu agraïment, y pera expressarli lo content que estich de veurel assistir a n'aquesta festa!

MARQUES

Jo, també m'alegro, molt, al veurer, que també l'hi han convidat a vosté!

BOURDIER

Còm?... Permetim... Jo soch a casa meva!...

MARQUÉS

Ah!... no senyor! No!

BOURDIER

Com s'enten, que no?

MARQUÈS

Vosté, no ha d'ignorar, senyor Bourdier, que, quan un rey, va a casa d'algú, sigui qui sigui, vagi allà ahont vulgui, el rey, sempre, es a casa seva. Jo, ara, soch a casa del rev. Tots, som a casa del rey. M'alegro molt de trovarli! M'ha sorprés, una mica, la presència de vosté, a la festa, no l'hi nego! Però, m'alegro molt de trovarli! (*L'hi gira la esquena*).

BOURDIER, *apart*

Es admirable! Aquest home sempre, troba medi de dirme una insolencia! Mireu qu'es prou!

MESTRE, *anunciant*

L'excelentíssim senyor Capita general, comandant de setè cos d'exèrcit. La excelentíssima senyora de Castell-Fajol. Els senyors oficials de ordenansa. (*entran, el General, la Generala y els 4 oficials d'ordenansa*).

BOURDIER

Setze!

MARTA

Bona nit!

SUZETTE

Deu los quart!

GENERALA

Molt senyora meva! (*a Marta*).

BOURDIER

Oh! mon general! Estich emocionat!

GENERAL

Estimat Bourdier!...

BOURDIER

Aqui, ahont vosté'm veu, soch un apasionat

de l'exèrcit!... En els venturosos temps de la meva joventut, també'l vaig fer l'exercici, també!...

GENERAL

Bravo! amich Bourdièr! Bravíssim!

MESTRE

El senyor President del Comitè electoral del Senat. (*entra, el President del Comitè, ab una levita tronada, mal vestit y brut*).

BOURDIÈR

Cerol (*apart*). Quina gentussa! (*l'hi dona una empena y'l fà desapareixer darrera d'un grupu*).

MESTRE

El senyor Prefecte. Els senyors Sub-Prefectes. La senyora del senyor Sub-Prefecte.

BOURDIÈR

Vuit y mitg. (*entren el Prefecte, els dos Sub-Prefectes y la senyora del Sub-Prefecte*).

SUZETTE

Deu los quart!

BOURDIÈR

Com estàn?

MARTA

Bona nit!

PREFECTE

Oh! estimat diputat Bourdièr! Quin honor. El rey a casa!

BOURDIÈR

Ja ho pot ben dir! El rey a casa meva! Quina victoria per la classe mitja!

SRA. DEL SUB-PREFECTE

Es una festa esplèndida!

MARTA, *apart*

Carat! Jo ho anava a dir.

SUZETTE

Jo també!

MESTRE

Els senyors Senadors pel Sena. Els senyors Diputats pel Sena. (*entrant els 6 Senadors, els 6 diputats y les 6 senyores*).

BOURDIER

Dotze per tots plegats... Estimat senador!... Senyora... (*Saludos. Encaixades. Animació*),

MARTA

Senyores!... (*fa conversa, apart, ab elles. Entra Rivelot, qui parla, un moment, a la orella an en Bourdier*).

MESTRE

El senyor President del Concell de ministres... El senyor ministre de Estat... El senyor ministre del Comerç y de Corréus.

SUZETTE

Els ministres! Quants, papà?

BOURDIER

Tots els que vulguis! (*entran Lenormand, Cormeau y Gabriel. Bourdier y Marta s'apressen a rebrels. Esvaït.*)

MARTA

Senyor President!...

LENORMAND

Estimat Bourdier!... Senyora!

GABRIEL

Oh! senyora Bourdier!...

SUZETTE

Senyors ministres!...

CORMEAU

Senyoreta!... (*cordialitat, franquesa. Animació extraordinària*).

LENORMAND

Arrivem abans de l'hora. El meu automòvil corre més que tots els «expresos».

CORMEAU

Hem vingut ab el màximum de velocitat. A 120 per hora! Y això que està prohibit!

LENORMAND

Estimada senyora Bourdier!... Permetim, que, en nom del govern, l'hi dongui les més expresives gracies, peu seu gentil aculliment! Si la República fos servida, sempre, per persones, tan adorables com vosté, s'haurien acabat, per sempre, les oposicions!

MARTA

Oh!... oh!...

CORMEAU

Ahont es el bufet?...

BOURDIER

Suzette! Acompanya al senyor ministre al menjador!

SUZETTE

Per aquí, senyor Ministre... Vol fer el favor? (*s'en van Suzette y Cormeau*).

MESTRE

El senyor comte Zucco, conceller intim de Sa Magestat, el rey de Silistria. (*entra Blond, disfressat de diplomàtich vell, però, mal disfressat. Moviment*).

BOURDIER

Ah! senyor comte!...

BLOND, *a Marta*

Permetim, adorable senyora! que un vell diplomàtich, quins cabells s'han tornat blanchs, entre la pols de les cancelleries, l'hi besi sa petita y satinada mà!

MARTA

Oh!... senyor vell diplomàtich! (*allargantli la mà, qu'ell besa*),

BLOND

Precedeixo, no més que d'alguns moments, a Sa Magestat. La seva arribada es imminent.

BOURDIER

Tot està apunt pera rebrel.

BLOND, *apart a Bourdier*

S'han pres totes les precaucions?

BOURDIER

Totes. Fins crech que en aquest saló, hi ha un agent de policia secreta disfressat, enviat per la Prefectura.

BLOND

Ah?...

BOURDIER

Are m'ho acaben de dir. M'agradaria saber qui es. Per altra part, crech que es inútil.

BLOND

Aviat ho sabrem. Déiximho per mi. En un tancar y obrir d'ulls, l'hauré desemmascarat.

BOURDIER

Me farà un gran favor! (*s'en vá, cap al fons*).

BLOND

Hermós cop de vista!... (*a Lenormand y a Gabriel*). Senyors ministres!

GABRIER

Estimat comte! (*presentant*). El senyor Le-

normand, President del Concell. El senyor conceller, comte Zucco.

LENORMAND

Ah!... No va ser vosté, senyor comte, qui va representar la Silistria; al congrés de la pau, a La Haya?

BLOND

Si, senyor President. Vaig estarmhi sis mesos, tota la durada del congrés. May de la vida m'he avorrit tant, l'hi confeso! Jamay una reunió de gent de tots el països, m'ha semblat tant pesada! Si al sisé més tothom deya: «La guerra es preferible, mil vegades, a una setmana més d'avorriment!»

LENORMAND

Diable? Quin punt de vista més original!

BLOND

Puch posalshi un exemple pràctich... (*En aquest moment, Rivelot, s'encara ab en Blond, el coneix y l'hi fa el signe habitual.*)

Altra vegada! Aquest home es insoportable! (*Gira la esquena als minlres, y's confón ab els convidats.*)

LENORMAND

Eh?...

GABRIER

Que li passa?... (*crídia en la galeria y jardins.*)

BOURDIER, *avansant, depressa*

L'automòvil del rey, ja's veu en la carretera!

LENORMAND

Ah!...

GABRIER

Ja té'l discurs apunt?

LENORMAND

El porto a la butxaca. (*s'en van cap al fons*).

BLOND, *adonantse de Cormeau*

Oh! Oh!... (*se li acosta y diu apart*). No hi dupte! Es ell!... Aspecte tronat, camisa, més bruta que neta, barba postissa... Tot coincideix! No hi ha dupte possible! Es ell! (*a Cormeau*). Tu!... Vinam aquí. Acostat!

CORMEAU

Eh?... que diu, are, aquest home? . .

BLOND

T'has de disfressar més bé un altre veg ada!

CORMEAU

Eh!... Oh!... Fassi'l favor!...

BLOND

Calla! no cridis! No si va a una festa com la present, ab aquesta cara de ferossi-romanil... Ves que t'en recordis!...

CORMEAU

Fassi'l favor! Qui deù ser aquest desvergonyat?...

Cridoria inmensa. Crits de «visca el rey de Silistria!» Romp la banda, ab l'espetéch de l'imme silistrià.

MESTRE

El rey!

Compareix el Rey a dalt de la galeria. Va d'uniforme, seguit de dos oficials de camp. Saluda militarment. Baixa la escala, aclamat, ab deliri, per tothom. Pluja de flors. Els jardins y la galeria, s'iluminan, fantàsticament, ab bengales de colors. Entra en escena. Reverencias generals. La música para. Se restableix el silenci.

BOURDIER, *avansant, emocionat, cap al rey*
Senyor!

REY

Bona nit, Bourdier!... Veig que esteu bé, desde la darrera vegada que'ns varem veurer. M'en congratulo. Y, are, presenteume a la vostra esposa.

BOURDIER, *presentant a Marta*

La senyora Bourdier!

REY

La vostra salut, senyora es del tot bona?...

MARTA, *ab por y tremolant d'emoció*

Senyor!... No's pot dir que sia dolenta... Se va tirant...

Tos general. Marta, se'ls mira, tota espantada.

REY

Es hermosa... estimat Bourdier!... hermo-sissima, la vostra esposa!

MARTA, *apart*

Are, l'hi haig de dir, tot allò... Veiam si m'en recordaré. (*Tus. En veu alta*). Senyor, la presència vostra, en aquesta casa, es per Vostra Magestat, una felicitat inoblidable... (*Tos general, apart*). Es clar... Tossint, me distreuen! (*en veu alta*). Quan, vostra magestat, entrarà, en la capital de... de... de...

BOURDIER, *apart, apuntantli*

Estefanòplis.

LEÑORMAND, *apart, apuntantli*

Estefanòplis.

BLOND, *apart, apuntantli*

Estefanòplis.

MARTA, *no'ls enten, s'impacienta, y's decideix.*

El nom tan se val! No hi ha cap necessitat de dirlo. Vostra Magestat, prou bé que'l sap...

En fi, quan hi haurà entrat, el recort d'aquesta festa, quedarà gravat al cor de tots els que hi han vingut... (*pausa*). He dit... (*retirantse enrera, avergoyida.*)

REY

No os intimideu, estimada y digne senyora. Jo, també, soch timid, per naturalesa. No's tracta de una festa intima, donchs evitem tot ceremonial y tot rebuscament!

MARTA, *contenta*

Oh!... aixís, millor!

REY

Os felicito, estimat Bourdier, la vostra esposa es extraordinariament gentil.

MARTA, *apart*

Que es amable!...

REY, *senyalant a Suzette*

Es germana vostra, aquesta altre senyora?

BOURDIER

Oh! no... Senyor! La senyoreta es... filla meva...

REY

Ah!

BOURDIER

Si, Suzette Bourdier, filla del meu primer matrimoni.

SUZETTE, *saludant*

Senyor!

REY

Aixís, sou soltera, veritat, senyoreta? Ah!... estat ditxós!

SUZETTE

Si, senyor... sempre que no's perllongui massa!...

REY

Os felicito, estimat Bourdier. Es terriblement suau, aquesta filla del vostre primer matrimoni.

SUZETTE

Oh!... senyor!... (*se retira*).

REY, *a Lenormand*

Eh?... senyor President del Concell! Especialment ditxós! Com esteu?...

LENORMAND. *Ab solemnitat, treu un paper de la butxaca, y tus. Tothom, queda inmovil. Llegeix.*

Senyor! M'es impossible'l resistir al desitj expontani de trasmètrer, a Vostra Magestat, els sentiments de que tots ens trovém animats. La vostra visita en aquest castell, no fa més qu'extrenye'ls lligams, que uneixen la Fransa ab la Silistria, la Silistria ab la Fransa!...

El ressó de la simpatia que os hi acull, s'expandirà, triomfalment, pels dos paisos; tant en Fransa, com en Silistria, tant en Silistria, com en Fransa! (*La banda toca l'himne de Silistria. Pausa. Fredor general. Para la banda*).

REY, *pren un paper que l'hi entrega un dels seus oficials. Llegeix.*

Senyor President del concell... M'es impossible'l resistir al desitj expontani de fervos part dels sentiments que, en aquest moment, m'animan. La meva visita en aquest castell, no pot fer altra cosa, sinó extrenyé'ls lligams, que uneixen la Silistria y la Fransa, la Fransa y la Silistria!... El ressó de la simpatia que m'hi acull, s'expandirà, triomfalment, pels dos paisos; tan en Fransa, com en Silistria, tant en Silistria, com en Fransa!... (*La banda toca la Marsellesa Sensació perllongada. Bravos. Aclamacions. El rey extreny la mà a diversos personatges. Animació. Brugit de converses.*

SUZETTE, *al marqués, que té aprop*

S'hi ha fixat. senyor marqués?... Han dit lo mateix, paraula per paraula...

MARQUÉS

Exigencies del protocòl, senyoreta! No hi ha res que s'assembli tant a la conversa de dos nens de quatre anys, com la conversa de dos jefes d'Estat.

REY, *a Lenormand*

Senyor President, demà, sens falta, rebreu les insignies de l'ordre de Sant Esteve!...

LENORMAND

Oh! senyor! La vostra amabilitat me confón!

REY, *al Marqués*

Oh!... estimat marqués!... (*encaixen*). Espero que no'm guardereu rencor...

MARQUÉS

Oh!... senyor!... Ja sé que'ls compromisos polítichs os han obligat a variar el vostre projecte...

REY

Me sap greu, tant per vos, com pel vostre difunt pare, l'embaixador. Quan jo era petit, sempre que'l trobava en els jardins del palau, s'entretenia jugant ab mi, fent pilotets de sorra. Era un home, veritablement superior!... Quedém, donchs, en que'm perdoneu?...

MARQUÉS

Senyor!... La amistat, ab que Vostra Magestat se digna honorarme, no pot inspirarme altre cosa que'l mes profund agrahiment!...

REY

Sou un gran home, marqués!

BOURDIER, *acostantse al rey*

Senyor, la senyoreta Bourdier espera que

Vostra Magestat sia tant amable, que l'hi concedeixi atenció pera recitarli alguns versos de benvinguda.

EEY

Escolto. Els versos son unes coses que s'han de sentir, lo més depressa possible. Asentemsel... *(ab violencia)*. Asentemsel!...

MARTA

Y are?... que l'hi agafal

El rey, s'asseu, en un gran silló, isolat, al devant. Tothom s'asseu, depressa. El rey. s'alsa, un moment, y torna a sentarse. Tothom l'imita.

SUZETTE, *avansa y recita'ls versos següents.*

Senyor! Ab tot respecte vos preguém...

Oh!... Vos en qui la indulgencia es penyora,
 qu'escolteu condescendent,
 aquest senzill compliment,
 quin autor es una senyora!...
 Quan s'enterà la encontrada,
 plena d'aucells y cançons,
 que una testa coronada
 vindria en aquets salons,
 tots els cors, ses amples ales
 obriren ab emoció;
 y'l castell, tot coquetó,
 es vestí, ab ses millors galas,
 per cantà'l fet anormal,
 la circumstancia oficial,
 y la joia benhaurada.
 de visita tan... inesperada!...
 Y les campanes, brandant...
 y les musiques, sonant...
 han convertit, en paradís... aquesta casa!...

REY, *ab gran fredor*

Bravol!

TOTS

Bravol!...

SUZETTE

El rossinyol, canta... delira!...
 y romp, de cop les cordas de sa liral
 Ballan conills y papellons,
 entre vidaubes y llachsons!...
 Y al peu dels murs, les sargantanes
 y'ls esquirois, ballan pavanas.
 Tot xisclejant, les aurenets,
 parlan de vos, ab les cercetes!
 Y estarrufats, els cignes blanchs,
 lliscan a flor dels clars estanys;
 y somrient, com sibaritas,
 ho expliquen a... les clematites!...
 De joia esplendent,
 s'ompla'l cel rogent!
 L'elogi, 's prodiga,
 s'esbomba... 's mitiga!
 Tant, que les aloses
 se sent en geloses!
 Y'ls grassos moixons,
 sapats y bufons,
 dins del niu s'ho expliquen,
 comentan, replican;
 y parlan de vos...
 d'un modo agradós!

REY, *més fret que avans*

Oh!... Bravo!

TOTS

Oh!... Bravo!...

SUZETTE

Finalment, tothom se sent ditxós al departament, perque hi sou vos!...

REY, *alsantse*

Y jo me'n alegro molt!

SUZETTE

Oh!... Senyor!... Encara no s'ha acabat...

REY

Ah!... no?... (*pausa, s'assenta una mica contrariat*).

SUZETTE

Senyor. Ab tot respecte. vos preguém...
Oh! vos en qui la indulgencia es penyora...
d'agrahir. condescendent,
aquest humil compliment,
quin autor, es una senyora! (*Llarch silenci.*
Tothom mira al rey).

REY

Ja es acabat?...

SUZETTE

Si... ara si senyor!...

REY, *aplaudiments*

Bravo! Bravo! Bravo!

TOTS

Bravo! Bravo! (*s'alsan. Brugit de converses*).

REY

Quantas lloansas, estimat Bourdier! Y vos,
també, estimada y digne senyora!... Igual que
la jove donzella!... Heu proferit, oh! senyoreta!
... aquesta poesia, d'una faisó terriblement
literaria!...

SUZETTE

Vostra Magestat me confon! (*entra Teresa*).

BLOND

Crech que Vostra Magestat, voldrà testimoniar,
el seu agrahiment, a la artista, que ha ensenyat
de recitar aquestos versos, a la senyoreta Bourdier...

REY

Presenteumela, aquesta persona... Tindrè un gran gust...

BLOND, *presentant*

Una de les nostres actrius, més eminents y més estimades! Teresa Marnix.

REY, *coneixent a Teresa*

Oh!... hum!... Estich verament emocionat... y tinch un gran plaher, coneixenvos!...

TERESA, *gran reverencia*

Senyor! Vos estich profundament agrahida!... Jo no podia arribarme a pensar may, que tinguéis l'honar de parlar ab Vostra Magestat.

REY

Si... si... es clar... (*pausa*). Fa una nit deliciosa, veritat?...

TERESA

Ah! si senyor! Realment fa una nit deliciosa! El temps no pot ser més bó!

REY

Mentres duri...

TERESA

Ah!... aixó si...

REY

M'agradaria que vinguessiu a donar, algunes funcions, al meu país. Les comedies que fan els nostres autors, son pochs interessants... Hi mancan situacions imprevistes...

TERESA

Y tantes que n'hi han en la realitat, no es cert, senyor?

REY

Ja ho crech que n'hi ha!... (*pausa*). Esencialment encantat d'havervos coneguda!

TERESA

Senyor! (*entra el President del Senat*).

BLOND

Vostra Magestat, me permeterà que l'hi presenti un dels més alts dignataris del Estat, que acaba d'arribar...

REY

Presenti.

BLOND

El senyor president del Senat.

REY, *rient*

Ahl... sou, vos, el president del Senat?

PRESIDENT

Senyor!...

REY

Es dir que sou vos el president del Senat«

PRESIDENT

Si, senyor, jol... Jo mateix,

REY

Donchs, bé, tenia uns grans desitjos de co-neixervos, senyor president del Senat. (*riu*).

PRESIDENT, *apart, a Lenormand, tot capficat.*

Es una cosa, per demés curiosa y inesplicable: cada vegada que'm presentan a un rey, se posa a riurer. Creguim que es una cosa, per demés inesplicable y altament curiosa! M'arriba a preocupar!

REY, *a Marta*

Totes les meves congratulacions, estimada senyora, pel conjunt d'aquesta festa, sense importancial Resulta una cosa divertida, venerable y grandiosa!

MARTA

Oh! senyor!... Sou molt fàcil d'acontentar!

BOURDIER, *tusint*

Hum!... Hum!...

LENORMAND, *tusint*

Hum!... Hum!...

MARTA

En fi, que Vostra Magestat es mol amable. Lo esencial es que hagi passat, y passi bé'l temps, en aquesta casa!

REY

Es clar que sí! Creieume que s'hi passa, d'una manera ideal... Però, no em d'oblidar, que demà, ens em de llevar dematí. La cassera, deurà ser a primera hora. Ab això, jo crech que, cada hú, s'en té d'anar a descansar, lo més aviat possible. Jo, per la meva part, confesso que'm sento, una mica fatigat.

BOURDIER

No'm resta més que preguntar a Vostra Magestat, a quina hora vol comensar la cassera.

REY

Podriam... A les nou... Bona nit, senyors, y vos, senyores, bona nit!...

Reverencies y saludo general. Bourdier pren un gran canalobre, ab espelmes enceses, que l'hi dona un criat, y's disposa a acompanyar al rey, a sa cambra, La banda toca l'himne, fins que'l rey sigui fora.

BLOND, *en veu baixa al rey, que's detura*

Vostra Magestat, no'm té pas de donar cap ordre especial?

REY

Cap.

BLOND

Perfectament.

REY

Fins a demà, senyors! (*s'en va, pel fons, escala amunt, seguit de Bourdier y de tothom, menos de Lenormand, Cormeau y Gabriel, Brugit. Converses, Els tapissos se tancan.*)

CÓRMEAU, *a Lenormand*

Tot va bé... No més hi ha aquest diable de tractat de comers!... No donem, ni un pas, en-devant.

LENORMAND

Paciència... No no hi he volgut parlar al rey, aquesta nit... Veurem; si, demà, tot cassant... Are, soch del parer, de que'ns en aném a descansar.

CORMEAU

Es d'absoluta necessitat, que'l rey'l firmi, aquest tractat.

GABRIER

L'interès de la Fransa...

LENORMAND

Si, si, tot lo que vulguin. Però, are, es hora d'anar a dormir. (*Entran Bourdier, pel fons. Y Marta, per la lateral dreta.*)

CORMEAU

Amich Bourdier... (*s'en van, per la dita lateral*).

BOURDIER, *a Lenormand, Cormeau y Gabriel que s'en van.*

Bona nit! (*a Marta*). Y tu... que vens, cap a dalt?

MARTA

No. No he tingut temps de dinar, ab tot aquest rebombori. Me moro de debilitat!

BOURDIER

Donchs, jo, de lo que'm moro, es de son! Aquesta festa de apoteosis, m'ha rendit. Feste servir alguna cosa... Bona nit Marta!

MARTA, *ha trucat un timbre*

Que'm deias?... Ah!... si... (*Bourdier s'en va.*)

Entra un criat). Portim alguna cosa del buffet... Carn freda... Xampany...

CRIAT

Es que... senyora... al buffet, no hi ha quedat res...

MARTA

Com?

CRIAT

Absolutament res. Quant els funcionaris públics passen per algú lloch, no hi solen deixar res, darrera d'ells!

MARTA

Ah! se veu que'ls coneix, vostè, als funcionaris públics!...

CRIAT

Es clar que'ls coneix, com que n'he sigut.

MARTA

Dispensi, no ho sabia!... En fi, arreglis, busquem alguna cosa pera sopar! Apa!... el cap viu!

El Cria, s'en va. Marta, va cap a la finestra, que obra. Pausa. La nit, a fora, es serena y apacible. Entra el Rey, sense res al cap; a la mà, un cigarret.

ESCENA VII

El REY, MARTA. Després el CRIAT

MARTA, *tombantse y adonantse del rey*

Ah!... *(tanca la finestra)*.

REY, *adonantse d'ella*

Ah!... *(se miren y riuen)*. Soch, jo... senyora...

MARTA

Jo, també, soch jo... senyor!...

REY

Jo... mateix...

MARTA

Ja ha estat una casualitat...

REY

REY, *ab violencia*

Es, com vos dieu... una casualitat. Que hi feiau, aquí?

MARTA, *espantada*

Eh?... Oh!...

REY, *gentilment*

Perdoneu la meva sonoritat, però, com que parlo, tant malament, la vostra llengua... sempre'm penso que parlo ab sorts... També haig de dirvos, que he sortit, perquè hi ha foch en la meva cambra.

MARTA

Eh?...

REY

No, no, vuy dir, que hi ha foch, a la xemeneya de la meva cambra... y ab la bonansa que fa, no s'hi pot estar de calor, allà dins! He obert les finestres y he sortit a fumar un cigarret, tot esperant que la temperatura de la meva cambra, sigui més soportable.

MARTA

Ben fet, senyor! Sense compliments! Com si fossiu a casa vostra! Fumeu, fumeu... Voleu un misto?... (*encen un misto y'l presenta, encés, al rey*).

REY

Oh! mil gracies!...
(*S'acosta a n'ella, però en comptes d'encendre el ciga-*

rret, se la mira fixament, una estona, fins qu'ella, cremantse, fa un crit, y l lensa'l misto).

MARTA

Uy! M'he cremat.

REY

Per culpa meva! Absolgueume! Absolgueume!

MARTA, *gentilment*

Jo vos absolch, senyor!

REY

Que, os, fa, mal?

MARTA

Una miqueta,

REY

Oh! pobre y estimada y digna senyora! Veiam, deixeu-me la vostra petita mà!... (*la hi besa*).

MARTA, *somrient*

Ja està curat!

REY, *apart*

Es terriblement agradable, aquesta senyora!

MARTA, *apart*

Es molt simpatic!

REY, *soptadament*

Y, are, bona nit, senyora!

MARTA

Senyor! (*va, per fer, una reverencia*).

REY

No, no, no os molesteu! A n'aquesta hora, ja dormen les reverencies... Molt bona nit... (*entra, el Criat, portant una tauleta parada*).
Que es això?

MARTA

Justament, lo que jo esperava.

CRIAT

Senyora, aquí té tot lo que he pogut trovar.

MARTA

Està bé. Pósiu allà. (*deixa la taula, el Criat, y s'en va*).

REY

Es de debó, que, are, voleu sopar?

MARTA

No, dinar.

REY

Com?

MARTA

Ja veureu, senyor... la vostra arribada, la emoció, la recepció, tot aquest robombori... No he menjat rés, desde'l mitj-día...

REY

Però... fins a n'aquest punt, os he molestat?..

MARTA

Oh!... no! Això no! Si ha sigut un gust per nosaltres, el tenirvos a casa!...

REY

Gracies! Assenteuse, sense cerimonia!

MARTA

Sou molt amable, senyor! (*s'asseu*).

REY

Y vos, enormement simpàtica! (*s'asseu. Ella el mira y riu*). Menjeu, menjeu!

MARTA

Oh!

REY

Que?...

MARTA

Al devant vostre... M'en dono una miqueta de vergonya!...

REY

Jo vos ho mano!

MARTA

Aleshores... No hi ha més remey!..
(menja ab molt bona gana, una mica vegonyida. Ell se la mira, interesat. Pausa. Ella el mira y riu).

REY

Per Sant Joan Crisóstom! me voleu creure que, al veureos menjar, tant de gust, me feu venir gana?

MARTA

No?...

REY

Vos ne faig jurament... He dinat a la embaixada. Pera ferme honor, no m'han servit més que plats del meu país... Y com que, a mi, la cuina del meu país, no m'entusiasma, si'm permeteu, adorable francesa, com que hi ha dos plats, y dues copes, soparém plegats, y'ns repartirém lo que hi ha, com a bons germans. Y, jo mateix, os serviré. *(pren la ampolla de xampany, s'alsa y ompla les copes, comensant per la d'ella).*

MARTA

Oh!

REY

Es la primera vegada que serveixo... a n'algú... Es per mi, una sensació... essencialment inoblidable... y haig de dir vos...

MARTA

Gracies! *(somrient).*

REY

Ah? Ho heu endevinat!

MARTA, *franquejantse*

Caràm! Com que sempre ho dieu!

REY, *rient*

Ah! que'n sou d'escéptical!

MARTA, *animantse*

Escolteu, senyor; haig d'advertirvos, que jo no soch d'aquelles dònes que s'encanten devant d'una posta de sol, però que, dirien si'ns vegessin sopar, aixís, intimament?...

REY

Qui?...

MARTA

Caràm! Les nacions d'Europa!

REY

Ja ho sé lo que dirien...

MARTA

Que?...

REY

Que'l rey de Silistria, en aquest moment, es molt ditxós.

MARTA

Oh!... senyor!... Aixó es ja massa amabilitat. Voleu que os digui, una cosa?

REY

Que?...

MARTA

Que jo, no m'el figurava pas, aixís, a Vostre Magestat.

REY

Ah! no?... Com vos me figuraveu, donchs?..

MARTA

Ab un gran manto de vellut vermell, ab grosses franjes de pell d'armini. La corona, al cap, tota de diamants!... Y després, el ceptre, a la mà, tot d'or! Y vetaqui que sou un senyor com els altres. Rés de mantell, de ceptre, ni de coronal

REY

Voleu dir, que, més que a un rey, vos sembla que parleu a un amich, veritat?...

MARTA

Oh!... tant com a un amich, no sé si...

REY

Si, senyora, si! Jo, per la meva part, vos asseguro, que, are, en aquest moment, soch ja el vostre amich Joan.

MARTA

El meu amich Joan! M'agrada que'm parleu aixís.

REY

Vos agrada'l meu nom?

MARTA

Si... Joan!... Es franch, es afectuós... Però, digueume, els reys, que no'n tenen de nom de casa?

REY

No n'han de tenir!

MARTA

Si, però, no sé'l posen may. Sé'ls coneix, pel nom del Sant, y pel número.

REY, *rient*

Oh! que sou inesperada! Y vos, com os dieu? Quin es el vostre nom?

MARTA

Marta... Però, també'm diuen: «Yú-Yù!»

REY

Yú-Yú! Es bonich! M'agrada aquest nom!...
Yú-Yú! Deliciós!... Y os està bé. Es intim!...
Es alegre! Yú-Yú!... No se, tant poch que fa
que'ns coneixém, y ja sembla que hi hagi,
alguna cosa, entre nosaltres!

MARTA, *baixant els ulls*

No os equivoqueu, senyor! Ja hi es alguna
cosa entre nosaltres!... ja!...

REY

Com?... Que?...

MARTA

Oh! es inútil! No ho endevinareu may!

REY

Expliqueuse...

MARTA

No gosó... Doneume una mica de Xampany.
(*el Rey n'hi posa. Pausa. Ella beu*). Gracies!
Donchs bé, veus-ho-aquí. Vos, vareu venir,
are fa 8 anys, a París, veritat?

REY

Si.

MARTA

Un día, vareu passar pel carrer de la Pau,
ab la vostra escolta: de per tot, vos tiraven
flors.

REY

Si, m'enrecordo molt bé.

MARTA

Y, os enrecordeu, també, que, entre'ls poms
de flors, hi va haver una bona dòna, que os
va plantar, aquí, a vora dels ulls...

REY, *posantse serio*

Ah!... sil... La pera confitada!

MARTA, *confosa*

Perdoneume, oh! senyor!

REY

Perque?...

MARTA

Perque... la pera confitada... vaig ser jo...

REY

No?...

MARTA

Si, jo! que hi fareu? L'entussiasme..: la emoció... el respecte... Tothom vos obsequiava, jo no tenia res, a mà... Era una pobre modista... Os vaig enviar les meves postres... Que no l'hi agradan, a Vostre Magestat, les peres confitades?

REY

Si, però, als ulls, no!...

MARTA

Que os va fer molt mal?

REY

Molt!... Moltíssim!...

MARTA

Oh!... Veiam, ensenyeume, ahont... (*s'alsa*).

REY

Aqui...

MARTA

Aqui?... (*s'acosta al Rey, y després de mirar, a tots cantons, l'hi fa un petò, al front*). Ah!... (*Tota avergonyida, baixa els ulls. Pausa. Se miren y no saben que dirse*).

REY, *emocionat*

Ja està curat!... Oh! Yú-Yú!... El vostre remey, aplicat ab tanta expontanitat, m'ha produhit una felicitat extranya, una mena de revolució!... Ah! Yú-Yú! (*va per abraçarla. Ella fuig*).

MARTA

No, no!... Aquí dins, hi ha una atmósfera molt carregada!... Obriu el tapís, voleu ferme el favor?

REY

Ja ho crech! Ab molt gust. (*obra la finestra. El dia apunta*).

MARTA

Oh! que es això!.. (*per la claror de l'aurora*).

REY

Es el día. El nou día, que ja's presenta.

MARTA

Oh! qu'es hermós!.., Quins tons més delicats tenen l'herba del parch y'ls arbres, ab aquesta claror!... Y cada dematí, es igual?...

REY

Sembla que si.

MARTA

Me sap greu el no haverho sapigut, avans! Com que una se lleva tant tart!... Ah!... sentiuh?... sentiuh?... Es la alosa!... (*se senten cantar els aucells*).

REY

No, no ho es la alosa. Son altres volàtils, cómplices del amor!...

MARTA

Oh!... y que canten bé! Ja's veu, ja, que, en aquesta hora, canten per ells mateixos!... Ah!.. (*pausa. Escolten. sense dir rés. Els aucells, al*

poch, deixan de cantar; dominantse). Es tart, mon Rey. Es hora d'anar a descansar.

REY

Al contrari, Yú-Yú! Es aviat, aviadíssim.

MARTA

Recordeuse que la cassera es a les nou, y que dirien, si sapiguessin que hem passat la nit, aquí, tots dos!... Ayl!... Deu nos en quart!.. No ho heu de dir a ningú!... Hi han tantes males llengues!...

REY

Oh!... no hi ha perill!... A n'aquesta hora, dormen totes les males llengues!... No tingueu por! No os en aneu, encare! Quedeuse una mica més, Yú-yú!.. (*va per abrasarla*).

MARTA

...Enteniment, mon Reyl... Si m'en deixeu anar, os prometo una cosa...

REY

Que?...

MARTA

Ja que vos m'heu servit el sopar, ab tanta gentilesa, jo os serviré l'esmorsar de demà... més ben dit... d'aquest dematí.

REY

Oh!...

MARTA

La cassera es a les nou, veritat?... Donchs bé a les 7, os espero al pabelló de Diana, al cap d'avall del parch, a les vores del estany, Es un lloch fresquíssim y molt poétich. Are. a descansar tres horetas. y a les set, al pabelló de Diana, ahont tindreu l'esmorsar apunt. Acepteu?

REY

Ab tota l'ànima!... Y'm servireu vos, y ningú més?...

MARTA

Jo, tota sola! Y, are, com a bona mestressa de casa que soch, Vostra Magestat me farà l'obsequi d'indicarme que acostuma a pendre per esmorsar.

REY

Que vos diré, jo, are,...

MARTA

Thé ab llet, veritat?...

REY

Això es!...

MARTA

Y, naturalment, panets sucats ab mantega y mel, no es aixís?

REY

Aixís es!

MARTA

Els panets, torrats, o sense torrar?...

REY

Torrats!...

MARTA

Molt bé. A les 7, en punt!

REY

No faltaré. Y per trovarhi?...

MARTA

Ja trovareu, qui vos hi guiarà...

REY

Alguna fada?

MARTA

Qui sap!

REY

Que més fada que vos, Yú-Yú! Una cosa...

MARTA

Que...

REY

Penso, que, de 7 a 9, hi han dugues hores.
Y que'ns sobrarà temps...

MARTA

No hi fa rés. El temps que sobri, el destina-
rém...

REY

A, que?...

MARTA

A tirar pà, a les oques. Ja les veureu, que
son maques les oques del estany! Y, are, bona
nit, Rey!... (*anant cap al fons*).

REY

Bona nit; Yú!... Yú!...

MARTA

Fins a demà... a les 7...

REY

En punt...

MARTA, *haurá desaparegut, entre les
cortines del fons, però treu el cap y diu*
Al pabelló de Diana.

REY

No faltaré

MATRA

Bona nit (*desapareix*).

REY, *ab esalat*

Oh!., y que me la estimo a la Fransa!...

TELÓ RÁPIT

ACTE QUART

La mateixa decoració del acte anterior. Son les 8 del dematí. Les cortines del fons, son tancades.

ESCENA I

BLOND y RIVELOT

BLOND, *entra, parlant ab algú, de dins*

Ara, son les 8. D'aquí a mitja hora, els guardies, al reixat del parch. En Rivelot!.. Aquesta vègada si que no vuy que'm conegui. De cap manera!... (*Rivelot, se l'hi acosta, somrient, y alsa la mà pera ferli el signe habitual però, Blond l'agafa fortament pel bras, y l'hi diu*). Senyor Rivelot, em vol fer el favor de deixarme 25 lluisos...

RIVELOT

Eh?... Còm?... què diu?... Dispensi, però, jo no'l conech, ni se qui es, vostè!... (*s'en va*).

BLOND

Per fi, he guanyat!... (*va cap a la porta de la cambra del rey, que es oberta*). Eh?... que vol dir aquesta porta oberta?... (*mira a dins*). Ningù!... Ah?... (*entra Lenormand*).

ESCENA II

BLOND, LENORMAND *després*, CORMEAU y GABRIER. *Tots vestits de cassera.*

LENORMAND

Ohi senyor Comte... Ha descansat bé, Sa Magestat?...

BLOND

No l'hi puch dir.

LENORMAND

Ah?...

BLOND

Tranquilisis. Sa Magestat, ha sigut més matiner que nosaltres, perque, al entrar a sa cambra, pera donarli'l bon dia, m'he trobat ab que ja no hi era. (*entran, Cormeau y Gabriel*).

GABRIER

Estimat president! ..

LENORMAND

Bon dia, Gabriel...

BLOND

No m'ho explico que'l rey s'hagi llevat tant dematí. (*queda rumiant*).

CORMEAU

Bon dia senyors... Aquí porto el tractat. Y aqui'm tenen, fresch y aixerit, com una rosa!... que m'en diuhen, eh?... Estich elegant, si, o no?...

GABRIER

Que vol dir elegant!.. Aquest trajo es heròich! Si'm recorda a Guillem Tell!...

CORMEAU

Amich Gabriel, no's dongui tanta importància! Ja ho sabem, que té bones relacions, ja!

BLOND

Les 8 y 5!... Ja comenzo a estar ab enguinal

CORMEAU

Per què?...

BLOND

Perque'l rey no torna!... No sé ahont diable pot ser.

GABRIER

Si que es extrany!...

CORMEAU

Oh!...

LENORMAND

Ahont pot haver anat, tant dematí?...

BLOND

Que se jo!...

CORMEAU

Quin compromís!... (*entra en Bourdier pel fons*).

BLOND

Pst!... El senyor Bourdier!...

TOTS

Pst!...

ESCENA III

Els mateixos y BOURDIERBOURDIER, *molt enrabiad, però dissimulant*

Senyors!... Bon día! Veig que han estat matiners!... Senyor, President! Senyors Ministres! Ah! el senyor Comte Zuccol... que'm faria l'obsequi de dirme ahont es... Sa Magestat en aquets moments?...

BLOND

Sa Magestat... s'està vestint... en aquets moments, senyor Bourdier!...

BOURDIER

Donchs, s'equivoca, senyor comte, perque Sa Magestat, ja fa una estona que està vestit!

BLOND

Ah!... si?...

CORMEAU

Còm?...

LENORMAND

Vostè sap ahont es, Sa Magestat?

BOURDIER

Si, senyors, que ho sé!... Mirin!... (*furiós, els hi ensenya un tros de pà*).

BLOND

Eh?...

LENORMAND

Que vol dir?...

CORMEAU

Mitj panet de Viena? ..

BOURDIER

Ni més, ni menos! Si senyors! Mitg panet de Viena!

LENORMAND

Expliquis, Bourdier!...

BLOND

Si, perque fins ara...

CORMEAU

Què hi ha, parli!...

GABRIER

Ahont es Sa Magestat?

BOURDIER

Estich disposat a pendre una determinació sonada!... Surti'l que vulgui!... Això no ho puch permetrer de cap de les maneres! No faltaria més!

LENORMAND

Però, que l'hi passa?

GABRIER

Digui!...

BLOND

Parli!

CORMEAU

Cuiti!...

BOURDIER

Han de saber, que, jo, he anat a donar una mirada als cavalls, gossos, sagals... etc... En una paraula: a tot lo que ha de pendrer part en la cassera... M'en venia cap aquí, per un dels caminals del parch, y, al passar per les vores del estany, veig que'ls cignes y les oques nadaven y esvolategaven tots estarrufats, disputantse, a cops de bech, trossets de pa que suraven per damunt de l'aigua. Sento rialles,

y... cataclach! rebo un cop, aquí, al bell mitg del front! Era, aquesta meitat de panet de viena!... Also el cap, y, ab estupefacció, veig, arrepenjats a la balastrada del pabelló de Diana, que es a l'altra banda d'estany, a... Sa Magestat y a la meva senyora, tot entretinguts en tirar pà a les oques!

BLOND

Y què ha fet, vostè?...

BOURDIER

Me'n he donat vergonya!

BLOND

Molt ben fet!

BOURDIER

Molt mal fet! Però, jo'ls hi prometo, que això, no acabarà pas aixís! Ah! no!...

LENORMAND

Per l'amor de Deu, Bourdier!...

BOURDIER

Deixinme estar!... Els hi prego que'm deixin estar.

BLOND

Bourdier! Sigui home de mon! No s'exalti!...

GABRIER

No's deixi dominar pel geni!..,

BLOND

Això no té importancia!...

BOURDIER

Com s'enten que no té importancia! Donchs pera mi, ne té molta!... Moltíssima! No faltaria més! Bò!

LENORMAND, *severament*

Sanch freda, amich Bourdier, sanch freda!

Aquest fet no té més importància que la que vostè, en un moment de exaltació imaginativa, l'hi dona!...

BLOND

Consideri que'l rey es a casa seva!...

BOURDIER

Veliaqui un altre cosa que jo no puch entendre! També m'ho va dir el Marquès, ahir vespre! Això són convencionalismes del antic règim, que s'han d'abolir, per sempre més!

BLOND

No, són mals necessaris!...

LENORMAND

Són fórmules que s'han d'acceptar, per força, per a mantenir el concert europeu!..

GABRIER

Això no privà que...

BOURDIER

Senyors... aquesta conversa es perfectament inútil. Estich disposat a demanar explicacions al rey! .. Al cap d'avall, també es un home!

CORMEAU, *exclatant*

Molt ben fet, Bourdier! Farà molt ben fet! Té moltíssima rahó!

BOURDIER

Ah! ho veuen?

LENORMAND

Però, que diu, are, vostè, Cormeau!

CORMEAU

Lo que penso!

LENORMAND

Vostè, està de broma!

CORMEAU

S'equivoca, senyor President!... Parlo molt en serio! Això es escandalós! Inacceptable! Penseu, com vostè, amich Bourdier! (*encaixen*).

BOURDIER

Vostè, vostè si que un amich! Gracias! L'hi estimo!

LENORMAND

Cormeau! La seva actitud es ridicola!

CORMEAU

Millor!...

LENORMAND

Senyors!... desde aquest moment, el ministeri ha deixat de ser homogeni.

CORMEAU

Tant se m'endona! Però, jo, mantinch la meua actitud, y protesto contra tots aquestos convencionalismes, dignes del antich regim! Fassin lo que vulguin, jo, m'en rento les mans!

LENORMAND

Es dir que vol portar la qüestió, fins al cap d'amunt?

CORMEAU

Si. Ja'n tinch, ben bé prou y massa, de tots aquestos compromisos y de totes aquestes martingalas! Jo soch un pur y vell demòcrata!... Ho té entés?...

BOURDIER

Calmis!

CORMEAU

Ja'n tinch ben bé prou y massa de fer l'elegant, el dandy y l'snob. Y'm separo, completament, de tots vostès!

LENORMAND, *enfadantse*

Cormeaul Vostè es un home intolerable!

CORMEAU

Perque soch sincer, veritat? Donchs, no se que dirilil...

LENORMAND

Quan se vol fer gala de tanta sinceritat, no s'accepta la cartera de ministre!

CORMEAU

Està bé! Aquí té la meva dimissió!...

BLOND, *apart*

Crissis!... Crissis inevitable!... La crissis del panet de Vienal... (*riu*).

LENORMAND

Oh!... no!

CORMEAU

L'hi dich que sí!

LENORMAND

Està molt bé! L'hi accepto!

CORMEAU

Oh!... no!...

LENORMAND

L'hi dich que sí!

CORMEAU

Ah! es a dir, que la accepta?... Molt bé! Ja'ns veurem!.. (*agafant la cartera y obrintla*)s Aquí té la meva cartera... Aquí té'l seu famós tractat de comers, que no serà may firmat! Y are, veurà la campanya que sollevaré contra tots vostés! Serà terrible! Tindrè, quasi tota la premsa, a favor meu! Han de saber que jo soch un pur, un vell demòcrata, un republicà del 48!... (*s'en va furiós*).

LENORMAND

Es l'any en que va neixer!... (*a Bourdier, ironicament*). Y, are, permetim que'l felicit!... Gracias a totas les seves histories, que no interesan, ni a la Republica, ni a la Fransa, tenim motius pera temer un escandol diplomàtich, y lo que's pitjor, encare, una crisis ministerial.

GABRIER

Quína complicació!...

BOURDIER

Ssenyor ptesident deploro, ab tota l'ànima, lo que acaba de succehir, però, la meva decisió, es irrevocable! Vaig a escriurer, inmediateament, al meu advocat...

GABRIER

No'ns faltava més qu'això!

LENORMAND, *preocupat*

Ah!... (*entra, Teresa*),

ESCENA IV

Els mateixos y TERESA

TERESA

Ja'm faran l'obsequi de dispensarme, senyors!...

LENORMAND

Ah!... senyora Marnix!...

TEREEA

Perdoninme, si soch indiscreta... Però, acabo de trovar al senyor Cormeau, qui, fonament emocionat, m'ha explicat, punt per punt, tot lo que acaba de passar. (*a Bourdier*),

Amich Bourdier!... Creguim que'm faig càrrech de tot... y deploro, com el que més...

BOURDIER

Gracias, Teresa!...

TERESA

No, no encare. Bourdier. Encare no es hora de donarme les gracias!...

LENORMAND

Parlili, senyora, parlili!... Provi de convencell... Recordis de lo que deya Talleyrand; «Allà ahont tots els homes han fracadat, una sola dòna hi pot sortir airosal»

GABRIER

Treguins d'aquest compromís!...

TERESA

Ay! Deu meu! Senyors!... Ja saben que'm tenen, en tot y per tot, al costat de vostès... però, 'ls hi confesso, que la actitud del senyor Bourdier, la trovo plenament justificada.

LENORMAND

Com vol dir?

TERESA

Vuy dir que vostè, considera'l fet, com a ministre, senyor president... y'l senyor Bourdier, el considera, com a home. Aquí la té la diferencia. Ah!... si'l senyor Bourdier fós ministre, tindria un punt de mira més elevat, pera judicar els fets... el mateix punt de mira que vostè. Aleshores, tindria, envers un sobirà, hoste ilustre de la Fransa. uns devers, que, ara, com a senzill particular no té. Comprén?... *(ab intenció)*.

LENORMAND, *ab atenció, sospesant les paraules de Teresa.*

Oh!... si... si... És clar que si... Té rahó!...

TERESA

Es d'aquesta diferència, que prové, no'n dupti, tot el seu malentés, y la dimissió soptada del senyor Cormeau... Ab qui pensa substituirlo? Es a dir, dispensim, si es indiscreció, no he dit res...

LENORMAND

No, no, de cap de les maneres... No faltaria més...

GABRIER

Qui'l podria substituir?... Jo crech que en Bornet acceptaria...

TERESA

El senyor Bornet?...

GABRIER

Es un home de grans condicions!

TERESA

Si... però no t'he cap posició...

LENORMAND

Es veritat... Y, are, soch jo, qui l'hi prego que segueixi, Teresa!... Desenrotlli tota la seva idea.

TERESA

Oh!... senyor president! Vostè'm confon!... Però, en fi, ja, que vostè m'ho exigeix, estich disposada a complaurel. (*pausa*). Me sembla que a vostès els hi convé un home important, disposant per sa posició, de grans influensas... Y després, també, es un altre punt de la qüestió que s'ha de tenir molt en compte, ja que quasi tots vostès son solters, jo crech que'ls convé pera completar tot el ministeri, un home casat... ab una dòna hermosa, elegant, que sapi-

ga'l que es donar una recepció, un ball, una festa... Y, en fi, ja que vostès han tingut l'amabilitat de confiar-me que estàn ja de temps, en negociacions importantíssimes ab la Silistria... m sembla que han de pensar ab un home, que estigui en condicions de decidir al rey... a firmar el tractat de comers... Com ho diuen, vostés, en llatí?...

LENORMAND

Persona grata?...

TERESA

Això es... Y velshiaquí, senyors, la opinió tímida de una senyora, que no hi entén res en política.

LENORMAND

Opinió preciosa!... Teresa! La felicito!... (*encaixan*).

Entra Bourdier, ab una carta a la mà.

BOURDIER

Ja està. Ja he escrit al meu advocat. Ell m'a concellarà sobre lo que haig de fer.

LENORMAND, *ab solemnitat, acostantse an en Bourdier.*

Estimat Bourdier, les circumstancies especialíssimes, en que'ns trovém, m'han donat ocasió d'apreciar ler sevas condicions y de mesurar la importancia dels serveis, que vostè pot fer a la patria. Aixis, donchs. tinch l'honor en nom del ministeri, y en nom del quefe de Estat, d'oferirli la cartera del Comers y Correus.

BOURDIER, *estupefacte*

A mi?

LENORMAND

A vostè!... Y, ara, es l'amich qui parla. Permetim que'l feliciti, coralment. (*encaixan*).

GABRIER

Aquí va, també la meva felicitació, y les de, n'estich segur, de tots els meus companys!... (*encaixen*).

BOURDIER, *boig d'alegria, quasi no pot parlar*
Però... jo... ministrel... Jo?...

TERESA

Ah!... Bourdier. el meu bon amich Bourdier!... Deixim compartir la seva alegria, el seu orgull, la seva satisfacció!... (*encaixen afectuosament*)

BOURDIER

Estich... emocionat!... No se'l que'm passa!... Tots aquets aconteixements, succehintse, ab tanta rapidesa y sense cap relació, l'un ab l'altre!...

LENORMAND

Es naturall... Aixís, podem contar, ab vostè?

BOURDIER

Es clar... que sí! .. Ja ho crech!

LENORMAND

Y per consegüent, tots aquells projectes, que vostèns ha exposat, ara fa poch...

GABRIER

Y totas aquellas intencions...

BOURDIER

Ara fa poch, no es ara!

GABRIER

Molt bé!

BOURDIER

El càrrech, ab que vostès m'acaban d'invertir, me converteix en un altre home!

TERESA

En un home, a qui certes coses, ja no l'hi fan cap impressió.

BOURDIER

Ni més, ni menos! Jo resto fidel, com sempre, als meus devers!... Lo que hi ha, es que'ls meus devers han canviat.

LENORMAND

En politica, els devers cambian continuament.

BOURDIER

Conformes!

TERESA

Amich Bourdier, aquesta carta... la carta pel seu advocat, es perfectament inutil, ara...

BOURDIER

Si... però...

TERRSA, *la pren y la esquinsa*

No'n parlem més!

LENORMAND

Uf! Gracias a Deu!

TERESA

Y, are, amich Bourdier, ab el seu permís, vaig a felicitar a la seva senyora!... Fins a ben aviat, senyors! Marxo cap a París, desseguida, perque tinch ensaig a la una. (*saludos, s'en va*).

GABRIER

Tot va bé!

LENORMAND

Aquí té, estimat company, la seva cartera.

L'hi mostra la cartera, que Cormeau ha deixat, al demunt de la taula.

A dins hi ha el tractat de comers. No més hi falta la firma del rey. Ha de fer els impossibles pera obtenirla!

BOURDIER

Deiximho per mi.

LENORMAND

Confiem en vostè, Bourdier!... La firma, sobre tot, la firmal...

ESCENA V

Els mateixos y SUZETTE.

SUZETTE, *entrant alegrement*

Com?... Papà!... Que es veritat que ets ministre?...

BOURDIER

Si, filla meva, sí!... Soch ministre! No t'ho esperavas, eh?...

SUZETTE

No, francament!... Però, per mí, ets el mateix de sempre, per més importancia que't donguís!...

LENORMAND

Està contenta, senyoreta?...

SUZETTE

Oh!... molt!... Y, are, papà, com que no tindràs tanta feina, te podràs ocupar del meu casament!... Eh, que sí?... (*l'abrassa*).

LENORMAND

Estigui tranquila, senyoreta! El seu casament, se tirarà endavant, no tingui por!...

GABRIER, *apart a Lenormand*

Perquè?

LENORMAND, *apart a Gabriel*

Per que la filla d'un ministre, tant en republica, com en monarquia, sempre es la filla d'un ministre!

GABRIER

Ahl... aixó sí!...

LENORMAND, *alt*

No podem perdre temps... Bourdier, vagi a redactar la nota pera l'agencia Havas. Vosté, Gabriel, telefoni, immediatament, als nostres companys y als diaris. Ah!... caràm! m'en des-cuidava... y a l'Eliseo...

Sònan corns de cassera, al lluny. S'en van tots. S'obren les cortinas. El mestre de cerimonies, apareix en la escala, per la que baixa el Rey, seguit dels dos oficials. Entra, Marta, per la dreta, vestida de cassera.

ESCENA VI

MARTA. *El REY. El MESTRE DE CERIMONIES, Després BOURDIER, LENORMAND, GABRIER, BLOND, SUZETTE. y SERNI. Al final els Sagals, vestits de cassera, ab trompes, escopetes, sarrons y portant algunas canillas de gossos.*

MESTRE. *anunciant*

El rey!

REY, *al veure a Marta*

Senyora!

MARTA

Senyor!... *(avansan cap a la vora de la tauleta).*

REY

La meva alegria es tan gran, en aquest pre-

cis moment .. tan gran, que... com que'ls extrems se tocan, està apunt de convertirse en dolor, al pensar, que, demà, a n'aquesta hora, ja no os podré veure!...

MARTA

Que hi voleu fer, si es aixís, oh! el meu pobre senyor! Conformitat, avans que tot!... Conformitat, y sobre tot, enteniment... Deu céntims de felicitat, avuy, ja se sap, son vint céntims de pena, per demà!... Això es la vida!..

REY

Lo més hermos de la nostra curta coneixensa, ha estat la realisació d'un somni, impossible!..

MARTA

No hos entench, senyor!..

REY

Vuy dir, que, tant ahir a la nit, en aquesta sala, com, avuy, al pabelló de Diana, ha sofert un deliciós parentisis, la meva vida! La vostra conversa, tant natural, senzilla, franca y espontania, m'ha donat una impressió nova per mi, novíssima, inesperada, inoblidable! Per primera vegada en la meva vida, algú, m'ha tractat, no, com rey, sinó com a home!... Ah!.. el somni deliciós que la realitat apaga!..

MARTA

Are si que hos entech, senyor!... Teniu moltíssima rahó! Hem realisat un somni! A mi, també, y per primera vegada, en la meva vida, algú...—vuy dir, vos oh!... senyor!—m'ha tractat, no com a dona, sinó com a reyna!.. Ah!... el somni deliciós que la reatitat apaga!.. (pausa).

REY

Ah!... Yú-Yú!... No'm podriau donar al-

guna cosa, com a recort d'aquest paréntisis, inoblidable?... Alguna cosa... saturada del perfúm de Yú-Yú?... Per exemple... aquest guant... (*senyalant un guant, sense calsar, ab que ella juga*),

MARTA, *desengnantantse l'altre mà y donantloshi. tots dos*

Preneu el parell! Senyor!...

REY

Oh!... gracies, Yú-Yú!... Però, are, sento que la rojor de la vergonya tenyeix les meves galtes, al pensar que'm trovo en la impossibilitat de correspondre a la vostra gentilesa, ab un recort, digne de mi, ab un present remercable!... Però, que es això?... Ah!... ja ho tinch!...

MARTA

Que?...

REY

El recort, digne de mi! El present remarkable! Sabeu que es aquest paper?...

MARTA

No!...

REY

Donchs, es, el famós tractat de comers, que jo no'm decidia, may, a firmar, per considerarlo desastrós pel meu cunyat, el rey de Moldavía... Es un tractat que proporcionarà, al vostre país... alguns centenars de milions de franchs!... Milions que, per correspondre a la gentilesa de Yú-Yú, estich disposat a proporcionar a la Fransa!...

MARTA

Oh!... Que?...

REY

Pst!... Acosteusel!... (*s'asseu a la taula*). Preneu la meva mà grossota, dintre la vostra maneta exquisida, y feume firmar, el meu nom.

MARTA

No goso...

RRY

Jo hos ho mano! (*imperió*s).

MARTA, *obehint y fent firmar al Rey a poch apoch, delectejant*

J... O... A... N... Joan!... Que s'hi ha de posar el número?

REY

No, rés de números!... (*s'alsa y la hi dona el paper*). Aquí teniu el meu present!... senyor!...

MARTA

Oh!... mon Rey!...

(*entren, Bourdier, Lenormand, Gabrier, Blond, Suzette y Serni. A dalt de la escala del fons, compareixen els sagals, ab els gossos. Toch perllongat de corns de cassera*).

REY

Pst!... Que venen!... Adeu siau, Marta!...

MARTA

Adeu siau, senyor!... (*se separen*).

BOURDIER

Senyor, prego a Vostre Magestat, que'm permeti el presentarli a dos promesos!... (*per la Suzette y en Serni*).

REY

Bravo! Jove ministrel... (*dona el tractat, que ha prés de mans de Marta, al separarsen, a Lenormand*). Tingui, senyor president.

LENORMAND, *examinant el paper y la firma*

Oh!... Y firmat. *(el dona a Bourdier, que hi passa els ulls, donantse importancia).*

BOURDIER

No l'hi he dit que ho deixés per mi?... Ho veu, home?... Encare no fa mitja hora que soch ministre, y la Fransa ja'm deun servey imponderable.

REY

Senyors!... El novell ministre y estimat amich Bourdier, hos dona un gran exemple. Ell ens demostra. com en la vostre democracia, un home pot, pel seu merit exclusiu, arribar a ocupar els càrrechs més elevats del Estat.

BOURDIER

Es clar, que si, senyor! Y es natural que aixís sigui, perque, avuy com avuy, l'Estat, som nosaltres!...

REY

Guardeusel!... Guardesel!... *(sonen els corns de cassera)*. En marxa, senyors, que son les 9 y'ls conills y les perdius ja s'impacienten.

TOTS

En marxa! *(s'en van tots escala amunt, al só dels corns y als lladruchs dels gossos. Esvalot)*.

TELÓ RÀPID

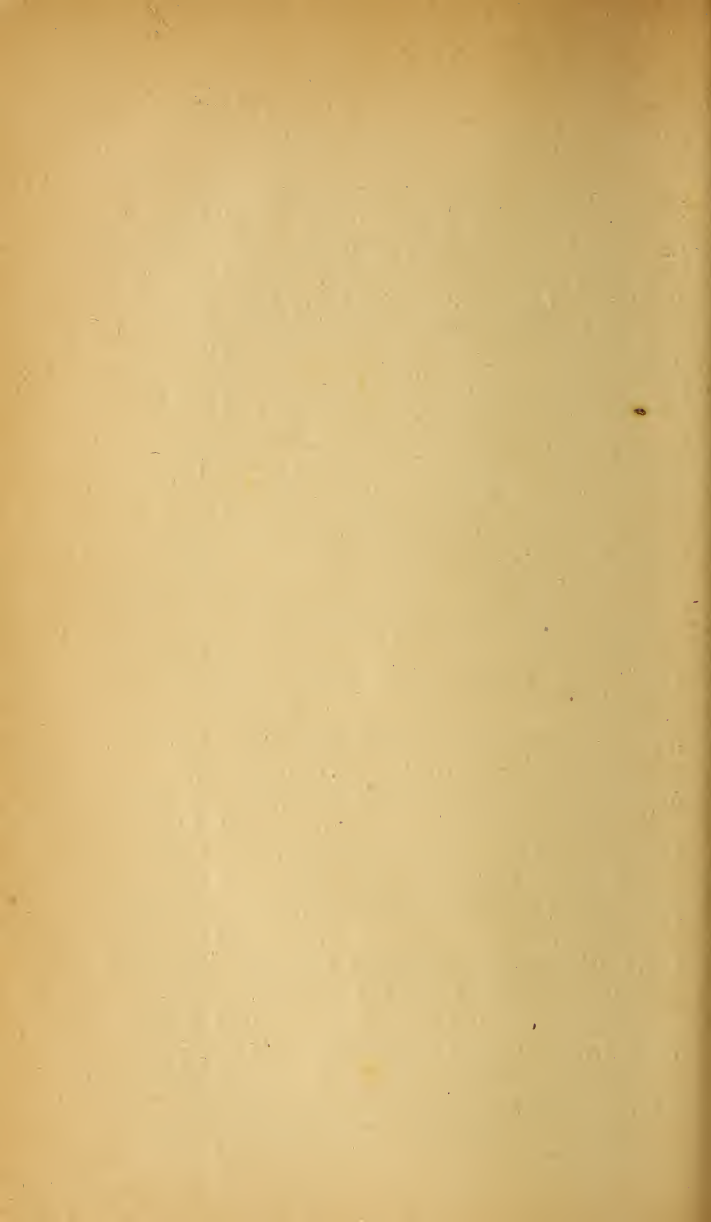

BIBLIOTECA "DE TOTS COLORS"

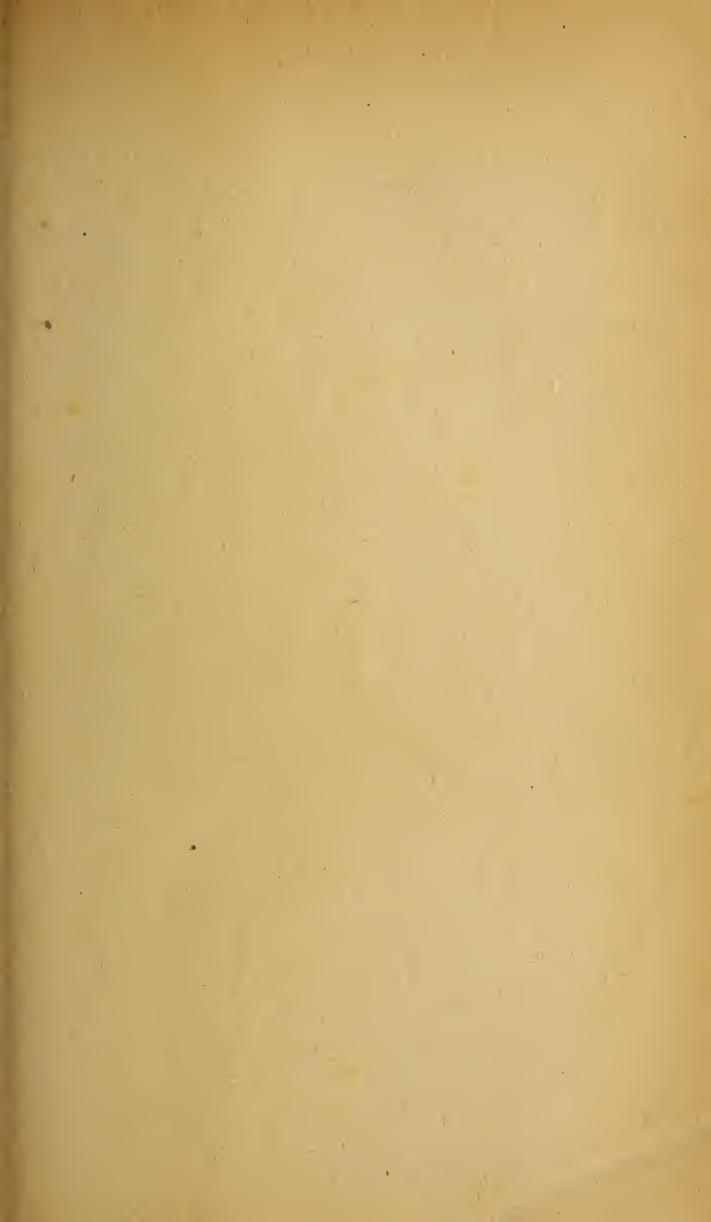
	<u>Pessetes</u>
<i>La llàntia del odi</i> , tragedia en quatre actes, per Gabriele d'Annunzio.	2
<i>La fortuna boja</i> , comedia en quatre actes, per Joseph Morató.	2
<i>Papà ministre</i> , drama en tres actes, per Gerolamo Rovetta.	2
<i>¡Por!</i> comedia en un acte, per Felix Duquesnel. (agotada)	50
<i>Els mestres contistes</i> . Volum primer.	1
<i>La campana submergida</i> , rondalla escènica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2
<i>Les ales de cera</i> , comedia en dos actes, per Manel Folch y Torres.	1 50
<i>Cor delator</i> , monòlech, per Edgar Poe.	25
<i>L'assumpció de Hannele Mattern</i> , drama d'ensomni en dos actes, per Gerhart Hauptmann.	1 50
<i>Els pobres menestrals</i> , obra en tres actes, per Adrià Gual	2
<i>Els mestres contistes</i> , Volum segón.	1
<i>Els picarols</i> , rondalla de l'Alsacia en tres actes, per Erckmann-Chatrion.	2
<i>Joventut de Príncep</i> , comedia en cinch actes, per Wilehlm Meyer Forster.	2
<i>Gent d'ara</i> , comedia en dos actes, per Eduard Coca y Vallmajor	1 50
<i>Un cop de vent</i> , pas de comedia per Joseph Morató	50
<i>Cavalleria Rusticana</i> , Escenes sicilianes, per G. Verga.	75

<i>Rosa Bernd</i> , drama en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2
<i>L'honor</i> , topo en un acte, per Apeles Mestres.	50
<i>Els mestres contistes</i> . Volum tercer	1
<i>La familia Rocamora</i> , drama en quatre jornades, per Pompeu Crehuet.	2
<i>Un joch de cartes o Memorialistes ab lletra menuda</i> , sainet en un acte, per Manel Folch y Torres.	75
<i>El pobre Enrich</i> , llegenda germànica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann.	2
<i>La morta</i> , quadro dramàtich, per Pompeu Crehuet.	1
<i>L'enrenou del poble</i> , quadro de costums en un acte, per Felip Palma.	75
<i>El comensar de les coses</i> , comedia en quatre actes, per Joseph Morató.	2
<i>Llibre del actor</i> , per J. Ferràn Torras.	1
<i>Flames en l'ombra</i> , drama en tres actes, per A. Butti.	2
<i>Les precioses ridícules</i> , comedia en un acte, per Molière.	1
<i>Drama d'humils</i> , un acte, per J. Puig y Ferreter.	1
<i>Nit de neu</i> , drama en un acte, per Robert Bracco.	1
<i>Pèl de Panotxa</i> , obra en un acte, per Jules Renard	
<i>L'Agricultor de Xicago</i> , comedia en dos actes, per Gabriel Timmory	1 50
<i>Gaziel</i> , poema lírich-dramàtich en un acte, per Apeles Mestres.	1
<i>Les angunies del repòs</i> , comedia en tres actes, per Joseph Morató.	2
<i>Edip Rey</i> , tragedia de Sòfocles.	2

<i>El malalt imaginari</i> , comedia en tres actes, de Molière	2
<i>Flors y Violes</i> , dos actes de comedia, per Pompeu Crehuet.	1 50
<i>Les arrels</i> , drama en tres actes, de Joseph Morató	2
<i>La Cort de Lluís XIV</i> , drama històrich en cinch actes, de Victorià Sardou.	2
<i>La Rondalla del Amor</i> , Trilogia, de l'Apeles Mestres.	1
<i>Les bessones</i> , quadro de comedia, den Florenci Cornet.	75
<i>Reixes enfora</i> , drama en tres actes, den Manel Folch y Torres	2
<i>Scherzo</i> , comedia en un acte, de J. Pous y Pagés	75
<i>May se fa tard si el cor es jove</i> , comedia en tres actes de l'Avelí Artís y Balaguer	2
<i>L'únich consol</i> , drama per R. Suriñach Senties	1
<i>Un retrat</i> , drama escrit en Esperanto, per Nadina Kolowrat	75
<i>Fontalegria</i> , dos actes de comedia, per Pompeu Crehuet	1 50
<i>El Bon Rey Dagobert</i> comedia en quatre actes y en vers per Rovoire.	2
<i>Pirenenques poesies</i> per Joseph M. Guasch.	2
<i>L'ase d'en Buridan</i> comedia en tres actes per R. de Flers y G. A. Caillavet.	2
<i>Raig de sol</i> comedia en dos actes per Joan B. ^a Fagés.	1 25
<i>El Rey</i> comedia en quatre actes per G. A. de Caillavet, R. de Flers y E. Aréne.	2

Preu: 2 ptes